Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 123 ◆ Четвер, 27 червня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

І КІНЬ У ЧИСТІМ ПОЛІ...

Ласкавий вітерець лагідним крилом колише зелені, ще не достиглі, пшеничні поля. На різні голоси співає птаство. На синьому безхмарному небі світить сонечко. Рай тобі земний — та й годі.

(Продовження на 9-й стор.).

Фото Миколи БОЧКА.

ПІСЛЯ більш як 70-річної перерви в столиці Криму скликано курултай — збори повноважних представників кримсько-татарського народу. Делегати відкрили його співом національного гімну «Ант еткенмен» («Клятва»). Роботу їх благословив імам Кебір Джамі Сеітджаліл ефенді.

На курултаї обговорюватимуться проблеми національного руху і повернення кримських татар з місць переселення на батьківщину.

ПРЕЗИДЕНТ АН УРСР академік Б. Є. Патон вручив диплом генеральному директорові дослідного центру Такаразука, професорові Х. Міямото, обраному на останній сесії Загальних зборів АН УРСР іноземним членом Академії наук України.

Після вручення диплома іноземного члена АН УРСР професор Х. Міямото прочитав лекцію, присвячену хімічному канцерогенезу.

ВЧОРА до Києва прибула делегація Національної народної асамблеї Республіки Кабо-Верде. У програмі візиту відвідання сесійного засідання Верховної Ради УРСР, ознайомлення з історико-архітектурними пам'ятками столиці України, відвідання спільного підприємства «Пелко-Електрик».

У другій половині дня відбулася бесіда між заступником Голови Верховної Ради В. Гриньовим і парламентаріями Республіки Кабо-Верде. Докладний звіт про це читайте в наступному номері газети.

УВАГА! Ще раз нагадуємо, що сьогодні на стадіоні «Динамо» відбудеться футбольний матч місяця: команда Верховної Ради зустрінеться із збірною Кабінету Міністрів. Редакція газети «Голос України» встановила призи для учасників цієї незвичайної гри. Які? Про це кияни можуть дізнатись, якщо прийдуть сьогодні на стадіон «Динамо» о 19 годині.

Голос України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською 441-84-42, 225-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-82-05, 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

Парламентська хроніка

РАДА СКИДАЄ «ГИРІ» З ПЛІЧ. КУДИ?

ДЕННЕ Й ВЕЧІРНЄ ЗАСІДАННЯ 25 ЧЕРВНЯ

Прийнято ряд важливих законів: «Про систему оподаткування», «Про джерела фінансування шляхового господарства Української РСР», «Про захист споживчого ринку в Українській РСР», «Про митну справу в Українській РСР», «Про охорону навколишнього природного середовища». Між обговоренням законів ратифікували договір між Україною і Казахстаном, ухвалили постанову про зміни в складі постійних комісій парламенту, затвердили призначення членів обласних судів, заступників та членів Президії Вищого арбітражного суду України, відреагували на депутатський запит профспілок про розробку антикризової програми.

Якщо не брати до уваги політбаталії з приводу загальнополітичних питань, то серед інших законів, так би мовити, спеціального чи прикладного характеру, які розглядала сесія Верховної Ради, чи не найбільше розмов точилося навколо податкової системи, одного з найважливіших джерел наповнення бюджету. Залежить від податків і характер розвитку як суспільства і його економіки, так і окремих громадян. Недарма в усіх розвинутих країнах податок — свята святих: і фіскал, і регулятор, і стимулятор життя країни, і, зокрема в США, пробачити можуть усе, окрім порушення сплати податків.

Українські парламентарії вже кілька разів підходили до цього питання, ламали списи і... відкладали, так би мовити, до кращих часів. Через характер оподаткування — одноканальний чи двоканальний — «побили глечики» навіть у ново-огарьовському підготовчому комітеті. І ось нарешті республіка має свій закон, що визначає головні принципи податкової системи республіки, і Л. Кравчук задоволено констатував: «Хоч одну гирю звалили з плеч...»

Закон передбачає, що податкова політика України проводиться самостійно, і всі збори та обов'язкові платежі зараховуються до республіканського й місцевих бюджетів та позабюджетних фондів. Головні принципи оподаткування: стабільність, рівнонапруженість, обов'язковість, соціальна справедливість, і служитимуть вони розвиткові республіки, стимуляції ефективності виробництва, економному використанню ресурсів і охороні навколишнього середовища. Визначати податки — безумовна прерогатива тільки парламенту і місцевих Рад.

Віднині в республіці встановлено податки на прибуток своїх та іноземних юридичних осіб, з обороту, на доходи, на фонд оплати праці колгоспників, з власників транспортних засобів, на прибуток з громадян, екологічний податок, плату за природні ресурси, за землю, акцизний і митний збори, державне мито, лісовий доход. Податки з громадян ітимуть до місцевих бюджетів, а отже, шановні читачі, фінансова спроможність наших місцевих органів влади поліпшувати нам життя прямо залежить від нас самих: як працюватимемо, так і матимемо і ми, і наше рідне місто чи село. А чи допоможе податкова система працювати краще, стане відомо, коли парламент визначить розміри всього перерахованого вище. Це ще попереду.

Закон про посилення відповідальності за спекуляцію після роботи комісій перетворився в закон про захист споживчого ринку в період становлення ринкових відносин. Але від цього його характер змінився не дуже. Все, про що сказав доповідач, депутат Я. Кондратьєв (Київ), спрямоване проти головного «ворога» нашого життя — спекуляції. Це явище, невідоме майже ніде в світі, бо називається «бізнесом», «вигідними торговельними операціями» тощо, у нас диференційоване гранично. Визначено, що у нас є дрібна спекуляція, є вчинена неодноразово, є «гендль» в особливо великих розмірах, є порушення правил торгівлі, є штучне підвищення цін, є незаконна торговельна діяльність. Помічено, що деякі несвідомі громадяни можуть перепродавати товари кооперативам і приватним підприємствам за цінами, вищими від державних, можуть незаконно виготовляти із готових виробів нові товари, вивозити їх за межі республіки. І за все — перспектива або штрафу з конфіскацією, або тривалий час милуватися «небом у клітинку». «Асортимент» покарань — широкий.

Що можна про цей закон сказати? По-перше, мабуть, те, що приймається він не від хорошого життя: товари нікому й виробляються, а купити нічого й ніде. По-друге, ринковим цей закон аж ніяк не назвеш. Адже ринок — це головний ціноутворювач, а спекуляція відживе сама собою, коли товарів буде багато і кожен з них матиме реальну ціну, а не штучно встановлену державою.

Не можна не погодитися й з думкою І. Зайця (Київ), який вважає, що закон цей частково обмежує розвиток підприємництва. Наприклад, запропонував депутат, можна замість заборони вивозити товари за межі республіки, встановити митниці і збори відраховувати державі, і хай люди возять на здоров'я...

Однак депутати закон прийняли, певно, розраховуючи на те, що заходити до магазинів після цього буде не так соромно. Поживемо — побачимо, як кажуть, дай, Боже, нашому теляті... Одне втіша: спекулянтів ловитимуть не телята, а правоохоронні органи.

А от голові екологічної Комісії парламенту М. Залудяку (Полтавщина) поталанило не дуже. Всебічно виважений і, головне, надзвичайно потрібний Закон про охорону навколишнього середовища депутати обговорили, прийняли всі статті, а от за увесь закон не проголосували. Певно, не в усіх вистачило сил гідно завершити законотворчий марафон. Зал порідшав до критичної межі, і Л. Кравчук оголосив перерву.

Отже, можна сміливо сказати, що «паузу» перед обговоренням Союзного договору та президентського пакету законів депутати заповнили результативно. Можливо, прислухалися до слів головуючого: «Чим менше говоримо, тим краще народові України». «Гирі» скинули, головне, щоб вони спали не тільки з депутатських плечей, а й не на плечі народу.

Володимир СКАЧКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».

ТРИМАЙСЯ, ПРЕЗИДЕНТЕ!

РАНКОВЕ ЗАСІДАННЯ 26 ЧЕРВНЯ

Після прийняття 353 голосами постанови «Про введення в дію Закону Української РСР «Про охорону навколишнього середовища» парламент республіки приступив до грунтовного розгляду наступного питання. А воно — з розряду доленосних: про внесення змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР у зв'язку із заснуванням поста президента. На розгляд було внесено одразу три законопроекти про введення поста президента і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) УРСР, про президента Української РСР і про вибори президента Української РСР.

Крім доповідача, заступника голови Комісії у питаннях законодавства й законності В. Шишкіна, на виступи для обговорення цих документів записалося 32 народних депутати, що свідчить про багатогранність пропозицій і думок з приводу введення президентської форми правління на Україні.

Що ж пропонують законопроекти?

Передусім те, що президент обиратиметься громадянами України на основі загального, рівного, прямого виборчого права при таємному голосуванні. Обраним вважається кандидат у президенти, який отримав більше половини голосів виборців, що взяли участь у голосуванні.

У комісіях у питаннях законодавства і законності та з питань діяльності Рад, що розробляли законопроекти, думки розійшлися щодо терміну, на який має обиратися президент — п'ять або чотири роки.

Одна і та ж особа може обиратися президентом на два строки. Вводиться віковий ценз — не молодше ніж 35 років і не старше ніж 65. Президент не може займати інших посад у державних чи громадських об'єднаннях, бути депутатом.

Якими ж правами наділяється президент? Правом законодавчої ініціативи, видання указів, обов'язкових для виконання на території України, скасування постанов і розпоряджень Кабінету міністрів, актів міністерств, припинення дії рішень органів виконавчої влади СРСР на території України, якщо вони суперечитимуть нашому законодавству. Передбачені також щорічні доповіді про виконання соціально-економічних програм, про становище в республіці, про діяльність президента та Кабінету міністрів. Визначаються й президентські повноваження щодо формування державних органів, розв'язання питань внутрішнього життя республіки, зокрема, введення надзвичайного і президентського правління, а також ряд повноважень, завдяки реалізації яких республіка стала б повноправним учасником міжнародного співтовариства, суб'єктом міжнародних відносин.

Зрозуміло, що з введенням президентської форми правління, зміною державного устрою багатьох хвилює те, чи не матиме президент всеохоплюючої неподільної влади? А тому в доповіді та під час її обговорення особливу увагу було приділено системі противаг, спрямованих на те, щоб президент, з одного боку, мав необхідну, обумовлену законами самостійність у прийнятті рішень, контролі за їх виконанням, а з іншого — сам перебував під контролем у системі поділу влад. Якщо президент, скажімо, порушить Закон чи Конституцію, його можна буде шляхом всеукраїнського референдуму чи за допомогою імпічменту змістити з посади. Рішення про проведення такого референдуму пропонується приймати Верховною Радою. Конституційний суд наділяється правом скасування Указів президента, що не відповідають Конституції, законам республіки. Сам же президент позбавлений можливості оголошувати розпуск Верховної Ради або припинити дію Конституції.

Однак, якщо Верховна Рада висловлює недовір'я президентові, а народ відхиляє це недовір'я, Верховна Рада все ж таки розпускається. Уявімо, що президент висловлює недовір'я Верховній Раді і ставить питання про це недовір'я на народний референдум. Якщо Рада отримає вотум довір'я, президент має піти у відставку.

Ряд положень законопроектів регламентує також діяльність віце-президента.

Як же обирати президента? Вводитиметься інститут кандидатів у президенти. Тільки особа, яка набере не менше, ніж 100 тисяч підписів громадян України, може бути зареєстрована кандидатом у президенти. З того моменту вона вважатиметься висунутою. Пропонується утворити 27 виборчих округів — по одному у Кримській АРСР та в областях, а також у Києві та Севастополі.

На ранковому засіданні тривало обговорення законопроектів, під час якого вносилося чимало слушних пропозицій. Впевнена, що всі депутати керувалися одним бажанням, щоб наш, український президент, був найкращим. Втім, мудрість-таки — за президентом, а слово — за виборцями.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський оглядач «Голосу України».

ЧИ Є СОЮЗ ШІСТНАДЦЯТОЮ РЕСПУБЛІКОЮ?

Нещодавно Верховна Рада СРСР прийняла постанову «Про проект Союзного договору». Умовно в ній можна виділити два основних питання: по-перше, про приведення тексту Союзного договору у відповідність з результатами референдуму СРСР від 17 березня 1991 року і, по-друге, про доцільність участі в підписанні Союзного договору представників, делегованих вищими органами державної влади Союзу РСР. Що ж приховано за цими положеннями постанови?

На засіданні Верховної Ради СРСР під час обговорення проекту Союзного договору Голова Верховної Ради А. Лук'янов підкреслив, що оновлення Союзу означає зміцнення федеративних начал, що це буде Федерація суверенних республік. Ось і є відповідь на перше питання. Більше того, настійно проводиться думка вже не про створення нового Союзу, про що йшла мова, а про оновлення старого Союзу і вже не суверенних держав, про що домовилися на всіх рівнях, а про Союз Радянських Суверенних Республік. Отже, ми бачимо явний відхід назад і знову ж таки вперте бажання будь-що зберегти застарілі, віджилі структури.

Якщо вже вести мову про приведення тексту проекту Союзного договору у відповідність з результатами референдуму, то тут ніяк не можна відкинути шість союзних республік, які не взяли в ньому участі, а народи Казахстану (через зміну змісту бюлетеня) і України (через додатковий бюлетень) проголосували не за федерацію, а за Союз суверенних держав. Таким чином, результати голосування за оновлену федерацію в семи республіках механічно поширені на всі п'ятнадцять, не кажучи вже про всі інші сумнівні моменти, пов'язані з проведенням цього референдуму. Врешті-решт, форма майбутнього Союзу має бути визначена республіками, які виявляють бажання вступити до нього, самостійно й на основі консенсусу. Але в будь-якому випадку поняття «Союз держав» не може означати єдину союзну державу. Тим паче, що йдеться про Союз національних держав, який не може бути ні державою, ні якимось наддержавним утворенням. Союз є союз — і цим усе сказано.

На цьому ж засіданні Верховної Ради Союзу РСР чітко пролунало, що нинішній (читай і майбутній) Союз є шістнадцятою республікою, а новий Союзний договір має бути укладений між Центром і союзними республіками. Ось і відповідь на друге питання про представників, делегованих вищими органами державної влади СРСР. Коло замкнулося.

Щодо шістнадцятої республіки, то депутат А. Павлов, який обгрунтував її існування з посиланням на чинну Конституцію СРСР, має певну рацію. Адже нинішній Союз ніколи не був справжнім союзом, і є точніше не шістнадцятою, а єдиною унітарною республікою з усіма її атрибутами, закріпленими в Конституції, поважати яку в один голос закликають народні депутати СРСР.

Але якщо говорити по суті, то Союз — не Центр, Союз — самі держави-республіки, що його утворюють. Сьогоднішній Центр — це десятки міністерств, комітетів та інших відомств з численною армією державних службовців, які є становим хребтом унітарних структур адміністративно-командної системи. Сюди ж відносяться і З'їзд народних депутатів СРСР, який проголосував проти визнання Декларацій про державний суверенітет союзних республік, і Верховна Рада СРСР, яка також проголосувала фактично за збереження старого Союзу.

Так от, чи можуть, з огляду на сказане, представники цього Центру бути стороною в новому Союзному договорі і підписувати його на рівних із суверенними республіками-державами? Відповідь однозначна — не можуть. Суб'єктами Союзу мають бути лише республіки, які побажають його утворення. Саме вони мають і підписувати договір без «візи» з боку старого Центру. Тим паче, що йдеться про утворення нового (а не оновленого, як декому бажається) Союзу, а отже і зовсім нового Центру. Іншими словами, новий Союз — це творіння республік і тільки республік.

З питанням про сторони Договору і суб'єкти Союзу тісно пов'язана проблема повноважень Союзу і союзних держав-республік. У цьому зв'язку настійливо нав'язується ідея про їх розмежування. Однак розмежуватися можна лише в теперішньому Союзі, а не в новому, що слушно відзначив Голова нашої Верховної Ради Л. Кравчук, ведучи мову про проект Союзного договору на сторінках «Голосу України». Головне ж полягає в тому, що Союз — це самі республіки. Через те слід говорити не про розмежування, а про наділення певними повноваженнями відповідні союзні структури, які утворять республіки в межах чітко визначених ними сфер спільного їх відання. Тут потрібно зробити наголос саме на сферах спільного їх, тобто республік, відання. Бо ж не може бути спільної компетенції Союзу й союзних республік, на чому наполягають творці Союзу з Центру. Спільна компетенція — це не що інше, як свого роду «троянський кінь». На сьогодні всім, що називається спільною компетенцією, заправляють союзні відомства. Так було, так є і так буде, оскільки механізми визначення пріоритетності в розв'язанні питань спільної компетенції створити практично неможливо. І не потрібно, оскільки така спільність між Центром і республіками суперечить природі Союзу суверенних держав, який має утворитись.

Союзні республіки мають визначити спільні інтереси. Для їх реалізації вони утворюють певні союзні виконавчі структури, наділяють їх необхідними повноваженнями, визначають фіксовані для цього платежі. За межами зазначених повноважень вони діють цілком самостійно, як суверенні держави.

Спірним є питання про те, чи потрібно наділяти майбутні союзні структури законодавчими повноваженнями. Іншими словами, чи потрібно створювати загальносоюзний законодавчий орган?

Знову ж таки відповідь на нього лежить у площині того, чи буде цей Союз єдиною державою зі всіма її атрибутами, чи Союзом держав. Якщо ж усе-таки Союзом суверенних держав, про що домовилися керівники союзних республік, підписуючи спільну заяву, відому як формула «9+1», і за що проголосувала більшість народу України, то в новому Союзі вищого законодавчого органу не потрібно. Як не потрібно, до речі, й загальносоюзної конституції. Її має замінити добре опрацьований Союзний договір. Щодо реалізації повноважень, якими союзні республіки наділять відповідні союзні структури, утворені за домовленістю між собою, то ці повноваження не обов'язково мають реалізовуватися через складну процедуру прийняття законів. Для цього досить оперативного прийняття необхідних загальнообов'язкових рішень, постанов та інших документів, приміром, Радою Союзу та її виконавчим органом.

Звертає увагу на себе й таке: з коментарів членів Підготовчого комітету у справі розробки проекту Союзного договору випливає, що він матиме назву «Про Союз суверенних держав», а сам Союз іменуватиметься «Союзом Радянських Суверенних Республік». З цим погодитись аж ніяк не можна, оскільки не може суть і зміст будь-якого документа, тим паче такого доленосного, суперечити його назві. Тож, не може назва Конституції не збігатися з назвою держави. До того ж тут не звичайна словесна розбіжність, а розбіжність у своїй суті. Адже поняття «держава» не завжди збігається з поняттям «республіка». Держава може бути республікою, а може й не бути, і навпаки, республіка не завжди є державою. Наприклад, автономні республіки у складі республіки-держави. Далі. Назва Договору «Про Союз суверенних держав» робить його відкритим, тобто вільним для вступу інших держав, що поділяють його умови. Назва ж Союзу, який пропонується, навпаки, закриває цю можливість. Сьогодні багато наших республік не тільки за назвою не соціалістичні, а й не радянські. Як же бути з цими республіками? Або як же бути з Киргизтаном, який не тільки за назвою, а й за формою державного правління вже не зовсім радянський, оскільки в ньому на місцях створені муніципальні органи влади, а голови обласних Рад затверджуються президентом республіки? Ну що тут скажеш? Знову ж таки застарілі догми і стереотипи даються взнаки. Хочеться вийти на цивілізований шлях державного будівництва і при цьому «не поступитися принципами». Хочеться стати суверенними державами — і зберегти Союз як єдину державу. Але ж це нереально. Або те, або інше. Або суверенні держави у складі Союзу, або союзні республіки у складі єдиної держави. І треба про це чесно сказати, а не гратись у державність і суверенність.

У разі збереження союзної держави, органічним для якої є наявність не тільки сильного Центру, але й інших атрибутів федерації, які за словами А. Лук'янова мають бути ще і зміцнені (загальносоюзних — законодавства, громадянства, власності, єдиної банківської, цінової, фінансової, митної й податкової систем тощо), Україна ніколи не зможе втілити в життя Декларацію про державний суверенітет, вийти з-під опіки Центру. Певна річ, укладаючи новий договір про союз республік як держав, можна поторгуватися з Центром, навіть добитись якихось поступок, не виключено що й істотних. Але з часом все повернеться, як то кажуть, на «круги своя». Якщо буде Верховна Рада Союзу і Конституція, то можливі і зміни до неї, а з новим Договором трапиться те, що й з Договором від 1922 року. Центр хоче бути «сильним» і він таким стане. Можна полишити щодо цього будь-які сумніви.

На засіданні Верховної Ради СРСР, про яке вже йшлося, пролунав і такий мотив, чітко підтриманий її Головою: «Утворення Союзу й підписання нового Договору має відбуватись лише на конституційній основі». Зауважте, не на договірній, а саме на конституційній. Тобто на основі нині чинної Конституції Союзу РСР з затвердженням його на З'їзді народних депутатів СРСР. Можна було б і не звертати уваги на подібні пасажі, оскільки той же З'їзд народних депутатів доручив підготувати проект нового Союзного договору не Верховній Раді СРСР, а Підготовчому комітетові. Але ж її Голова А. Лук'янов запевнив народних депутатів: «Я буду найрішучіше провадити і відстоювати те, що запропонувала Верховна Рада на своєму засіданні». Ясніше не скажеш.

А. МАЦЮК,
керівник групи наукових консультантів Секретаріату Верховної Ради УРСР, доктор юридичних наук.

Позиція Галичини

ЗВЕРНЕННЯ

до Верховної Ради УРСР від Координаційної Ради обласних Рад народних депутатів Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської областей

Ми, члени Координаційної Ради трьох обласних Рад народних депутатів Івано-Франківщини, Львівщини і Тернопільщини, на підставі проведеного в наших областях 17 березня 1991 року референдуму уповноважені заявити, що розгляд питання про союзний договір Верховною Радою УРСР, як і підписання такого договору в даний час є недопустимим з таких причин:

1. Верховна Рада України не має правових основ для підписання будь-якого союзного договору. Такими основами не можна вважати ні результати союзного референдуму, ні наслідки республіканського опитування. Запропоноване Верховною Радою УРСР республіканське опитування не було альтернативою до всесоюзного референдуму, а тільки його варіантом. Некоректність формулювання винесеного на референдум питання і монопартійний диктат в більшості областей України при проведенні референдуму не дають підстав говорити про об'єктивний характер його результатів.

Результат референдуму в трьох областях України (близько 90% учасників висловилися за незалежну державу) підтверджує, що за незалежність проголосувала б більшість населення України, якби їм поставили аналогічне чітке запитання і забезпечили вільну агітацію і дійовий контроль всіх політичних сил на кожній виборчій дільниці.

І тому, не поставивши перед всією Україною питання: союз чи незалежність, на яке однозначно відповіло населення трьох областей, Верховна Рада України не має ніяких правових підстав покликатися на волю українського народу.

2. Підготовка до підписання союзного договору ведеться змовницьки, потай від народу, без належного санкціонування Верховною Радою України. Кулуарний проект нового союзного договору не став предметом широкого всенародного обговорення. Верховна Рада грунтовно не проаналізувала ні політичних, ні економічних наслідків підписання такого договору для України, хоча кожному зрозуміло, що сама тільки ідея постійного вирівнювання економічних позицій всіх учасників договору, закладена в проекті, означає крах будь-яких економічних реформ у республіці, стає катастрофою для нашого народу.

3 Підписувати договори з іншими державами може тільки суверенна держава. Україні як держави ще немає, скільки б ми не тішили себе ілюзіями. Декларація про державний суверенітет України не має конституційного статусу; нова конституція, створювана на основі цієї декларації, щойно в стані опрацювання; прийнято лише незначну кількість законів, покликаних забезпечити суверенні права України, та й ті, як правило, не діють. Ми ще не маємо ні де факто, ні де юре жодної з основних ознак державності: власної економіки, власних збройних сил, власних контрольованих кордонів, власної грошової одиниці, контролю над фінансами і т. ін.

Не маючи повного статусу юридичної особи, як суверенної держави, Україна не може бути повноцінним суб'єктом договорів із суверенними державами, про що неодноразово нагадували нам лідери багатьох країн світу.

4. Пішовши на нагальне підписання союзного договору, Верховна Рада УРСР порушить свою власну постанову від 17 жовтня 1990 року, якою зобов'язалася розглядати питання про союзний договір тільки після прийняття нової Конституції України, а це викличе всенародне недовір'я до Верховної Ради і її керівництва, і стане причиною глибокої політичної кризи із непередбачуваними наслідками.

Висловлюючи волю понад 3 мільйонів виборців наших областей, висловлену на референдумі, Координаційна Рада Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей рішуче заперечує проти розгляду питання про союзний договір на біжучій сесії Верховної Ради. Вимагаємо від народних депутатів України виконати свої зобов'язання перед народом, що випливають із Декларації про державний суверенітет України.

18.06.91 р.

Голова Івано-Франківської обласної Ради народних депутатів
М. ЯКОВИНА
Голова Львівської обласної Ради народних депутатів
В. ЧОРНОВІЛ
Голова Тернопільської обласної Ради народних депутатів
В. ОЛІЙНИК

Нарешті!

Будівництво АЕС припинено

На сесії Черкаської обласної Ради народних депутатів обговорено комплексну цільову програму оздоровлення і збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів у народному господарстві. Нарешті вирішено питання про припинення будівництва Чигиринської АЕС, майже вдвічі зменшено використання авіації для скроплювання полів хімікатами — натомість активніше відшукуються біологічні методи боротьби з шкідниками сільськогосподарських рослин. Але перший заступник голови Черкаської обласної Ради Костянтин Ястреб констатував: кожне друге підприємство області — серйозний забруднювач навколишнього середовища.

На сесії також обговорено невідкладні заходи щодо вирішення соціальних проблем молоді, програму боротьби зі злочинністю на 1991—1995 роки тощо.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Черкаси.

Знай наших!

ІКРУ ЇСТИМЕМО ЛОЖКАМИ

Вчені донецького НВО «Комплекс» розробили спеціальну технологію виготовлення зернистої ікри з яєчного порошку. Чорного або червоного забарвлення делікатесу надасть спеціальний фарбник. Як переконують винахідники, штучну ікру не відрізниш за смаком та зовнішнім виглядом від справжньої.

Інформагентство «Євро-ІКС».

Жарти з класиком

ПУШКІН У... МАЙЦІ

Своєрідно висловила свою любов до великого російського поета О. Пушкіна група молодих житомирян: вони вирядили пам'ятник йому у новеньку імпортну білу майку. До речі, подібні дари Олександру Сергійовичу приносяться не вперше: дещо раніше хтось одягнув пам'ятник у десантну тільняшку.

УЦАІ.

Народному художнику СРСР Сергію Шишку — 80 років

УСЛІД ЗА СОНЦЕМ

Якби людина могла перевтілюватися в рослину, то Сергія Федоровича Шишка уявляю собі Соняшником. У 80-річного художника таке ж взаєморозуміння із світилом, як у Соняшника. Сонце щедро розбризкує своє золото на його полотнах, а Сергій Федорович невтомно йде за ним у творчості. Вікна-радари його тісненької майстерні, заповненої картинами, радісно вловлюють сонячні промені, що натхненно водять пензлем Майстра от вже більше 50 років. Можливо, тому темперамент його мазка не меншає, а вишуканий артистизм пейзажних композицій напоєний свіжістю, живим диханням природи.

Улюблена тема — природа України й рідний Київ. Так, найважче зрозуміти й глибоко проникнути в те, що перед очима. Та в палітрі художника закладено маленьку таємницю: його життя, попри трагізм втрат, — це любов. Від батьків, учителів, друзів по мистецтву. Зрозуміти ж, відчути можна тільки те, що любиш. Тому пейзажі, натюрморти Сергія Федоровича, його «Київська сюїта», численні портрети — все це життя й любов, а отже, правдоподібно й святково. Часом ностальгічно-зажурливо, бо того Києва 30-х років вже нема. Зате є й буде непереборний могутній дуб, що долонями-вітами прикриває ніжну берізку. І завжди усміхатиметься з його полотен Соняшник — символ України в творчості художника.

У ці дні Сергія Федоровича вітають з днем народження. Поштове відділення турботливо складає телеграми, бо — художника вдома нема. Він в колі друзів юності — за межами міста. Серед них йому теж сонячно. 80-літні друзі не розхлюпали вірність і любов — душа в них молода.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Художник С. Шишко. Автопортрет. 1931 рік.

Факт і коментар

ЖЕНЦІ ЖНУТЬ, А КОЗАКИ ЙДУТЬ

За ініціативою Товариства української мови імені Шевченка «Просвіта», «Зеленого світу», Руху та інших організацій влітку цього року проводиться комплекс культурно-пропагандистських заходів під загальною назвою Всеукраїнський культурологічний похід «Козацькими шляхами». Це кінні, пішохідні, автобусні та інші походи козацькими місцями, святкування знаменних дат, надмарафонські пробіги. Похід мусить завершитись 8—11 серпня святом козацької слави неподалік Капулівки на Дніпропетровщині. Тут відбудеться Січова рада українських козацьких товариств, козацькі змагання, толока по відновленню історичних пам'яток. Потім наметове містечко перебазується до Запоріжжя — для участі у фестивалі «Червона рута».

На запитання нашого кореспондента відповідає голова виконкому Координаційного комітету походу Віктор КУЛИНИЧ.

— Чи вдасться повторити торішнє грандіозне козацьке свято?

— А навіщо його повторювати? Його цінність якраз у неповторності. Головне наше завдання — уникнути бутафорії, яку несе нинішня мода на все «козацьке». Це мусить бути не черговий оргзахід, а акт відродження національної свідомості.

— Конкретніше, будь ласка.

— Після торішнього свята козацької слави козацькі товариства з'явилися по всій Україні, крім хіба що Криму та Закарпаття. Тобто їх саме свято й породило, а не вказівки з Києва чи Львова. У генетичній пам'яті народу сховано те, чого не вичитаєш навіть у Яворницького — щодо звичаїв, забав, козацького спорту. На це й розраховуємо.

— Отже, знову всі шляхи зійдуться під Капулівкою. А чому не рушити старими славними шляхами — на Кафу, Царград?

— О, про це мріють дніпропетровські козаки! Але що там Царград — у себе проблем вистачає. Дніпропетровська облрада хоче проводити тільки «своє» свято, навіщо їй клопіт з усеукраїнським? А наш похід, хоч він уже фактично розпочався, досі не санкціонований. Рада Міністрів просто рекомендувала властям на місцях відзначити 500-річчя козацтва, та й годі.

— Якщо хтось десь у провінції захоче приєднатися до походу — що йому робити?

— У кожній області створені оргкомітети, як правило — при місцевих осередках Руху чи ТУМу. А наш телефон у Києві — 274-32-57. Адреса: Київ-32, бульвар Шевченка, 37/122.

— Останнє запитання. Молодиць нині на Січ беруть?

— Серед сучасного козацтва такий плюралізм, що... Звичайно, у статутах такого пункту нема. Можливо — буде. В усякім разі, дівчата й молодиці козаків увагою не обділяють, це таки правда!

Вів розмову Віталій ЖЕЖЕРА.

Справи духовні

КАТОЛИКИ ПІКЕТУЮТЬ ВІЙСЬККОМАТ

Кілька місяців тому, після багатьох прохань, мітингів, пікетів, житомирським католикам було повернуто колишній костьол, доведений до аварійного стану. Віруючі зібрали кошти і власноруч взялись за ремонт. Але минулого тижня виникла проблема. Одна із стін костьолу виходить у двір збірного пункту облвійськкомату. Природньо, щоб відремонтувати її, треба вести роботи безпосередньо на території військкомату. Але військові противляться цьому. Криза, як завжди, затяглась. Це призвело до нових пікетів.

Що буде далі — поки що невідомо. Дає надію лише те, що заступник голови облвиконкому Р. Петронговський, виступаючи на обласній конференції прихильників миру, твердо пообіцяв усе ж знайти компроміс.

Валерій НЕЧИПОРЕНКО.

Житомир.

ПОВІДОМЛЕННЯ МВС УРСР

4 квітня цього року в м. Євпаторія виявлено труп громадянина Кардіашвілі. В ході оперативного розслідування стало відомо про причетність до цього вбивства одного із жителів міста Карелі, що в Південній Осетії. Туди 18 червня виїхали заступник начальника карного розшуку Євпаторійського міськвідділу внутрішніх справ майор міліції В. Ф. Усенко і оперуповноважений цього ж підрозділу лейтенант міліції О. В. Малашенков. Черговий місцевого райвідділу внутрішніх справ поселив оперативників на ніч у гуртожитку ПТУ № 40. Але вранці в гуртожитку працівників міліції не виявилося.

Попереднім розслідуванням встановлено, що, вдавшись до обману, представник одного з місцевих воєнізованих формувань вивіз обох за місто, де невідомі підступно розстріляли їх і скинули в ущелину. Лейтенант О. В. Малашенков помер на місці, майор В. Ф. Усенко в тяжкому стані госпіталізований. Їх зброя захоплена злочинцями. Розслідування триває.

Колегія МВС УРСР висловлює глибоку скорботу й співчуття рідним і близьким лейтенанта міліції Малашенкова у зв'язку з його загибеллю.

Телеграфним рядком З Луганська...

ЧУЖОГО ГОРЯ НЕ БУВАЄ

Гроші на викуп дніпропетровського хлопця Валентина Дубини, який перебуває у колонії афганських моджахедів, переказали його матері кілька колективів Білокуракинського району.

ДРУЖІТЬ З ДЕРЖСТРАХОМ

1650 карбованців страховки одержали Петрови, батьки Галинки, яка потрапила до лікарні з переломом правого передпліччя. Не доведи, Боже, таких травм дітям, але невисока репутація страхової фірми Сєверодонецька, кажуть, піднялася на кілька пунктів.

ЖЕРТВИ ДЕФІЦИТУ

У токсикологічному відділенні луганських лікарень—поповнення. В окрему групу пацієнтів, схоже, виділяються дачники й володарі заміських городів. Причина більшості отруєнь — необережність у поводженні з імпортним препаратом «Деціс» для боротьби з колорадським жуком.

«СОЮЗУ» — НІ!

«На запрошення трудових колективів» Луганськ відвідав народний депутат СРСР, один з організаторів Інтерфронту Естонії та депутатської групи «Союз» Євген Коган. Не вступаючи у відкриту полеміку щодо Союзного договору з представниками місцевих демократичних організацій, які зрештою покинули зал, депутат пожалкував, що і у пролетарському Луганську відчувається сильний вплив «удільних князів», спрямований на розвал великої держави.

Сергій СКИБА, власний кореспондент «Голосу України».

...З Чернігова

ВІДДАЛИ БОГУ ШПАЛЬТИ

Цього року благочинний Менського округу виступав у районній газеті «Наше слово» 8 разів, а секретарі райкому КПУ лише двічі. Цей та інші факти ігнорування партійної теми стали приводом для заслуховування редактора Сергія Народенка на засіданні ідеологічної комісії РК КПУ. Така арифметика.

ПРОДАЄТЬСЯ «ГРОМАДА»

Незалежна обласна газета Чернігівщини «Громада» вперше видрукувана у місцевій Семенівській друкарні. Попередні 15 номерів підпільно друкувалися у Вільнюсі та Київській області. «Чи не продалися?» — хвилюються читачі! Продаються. У кіосках «Союздруку».

РАДІО БУДЕ ГРОМАДСЬКИМ. ПІД КЕРІВНИЦТВОМ РАЙКОМУ

У зв'язку з браком коштів скорочено посаду кореспондента районного радіомовлення у Сосниці. Але при райкомі партії та райвиконкомі створили редакцію радіомовлення на громадських засадах. Редактором затвердили лектора-консультанта РК КПУ.

ЗЕМЛЮ — ...ЖУРНАЛІСТАМ

У газетярів обласної молодіжки з'явилася можливість сіяти не лише розумне, добре, вічне: до 70-літнього ювілею колгосп імені Шевченка подарував «Комсомольському гарту» гектар землі. Ринок тепер не страшний.

Сергій ПАВЛЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ЛЮ

Наша розмо
передодні випу
Нашого спільн
Ми готувалися
кого капусник
мов танцював,
музичних інстр
лельно він ход
де грав роль
вольтерівсько
тут він танцює
на музичних

«ЯК-

Впавши у п
Куяльницького
ся «ЯК-52» —
лежав Одеські
лі ДТСААФ. З
пілот-інс
ченко і 16-р
О. Тимофеєв
одеських шкіл
ли звичайний
один з бага

У П

Ми ві
Півден Кор
пояснювати ч
су України»,
інформацію
той багатющ
красою та ро
Перші кро
налагодження
била делегац
фонду миру.
гації, що бу
днів тому
Кореї, — ге
ректор центр
Українського
Л. Харченко
ділу канди

ЗМ

Фраза С
«закордон на
перетворилас
контрапункт
держави в ці
окремо взято
Довідавшись
менно, а хто
про те, що з
дяться нові
окремі грома
автомобілів,
15-кілометро
зростає, за
ника голови
виконкому З
геометричній

...ергію Шишку ~ 80 років

...СОНЦЕМ

...ього жит-
...втрат, —
...ків, учи-
...истецтву.
...ти можна
...нш. Тому
...и Сергія
...Київська

сюїта», численні портрети — все це життя й любов, а, отже, правдоподібно й святково. Часом ностальгічно-зажурливо, бо того Києва 30-х років вже нема. Зате є й буде неперебутній могутній дуб, що долонями-вітами прикриває ніжну берізку. І завжди усміхатиметься з його полотен Соняшник — символ України в творчості художника.

У ці дні Сергія Федоровича вітають з днем народження. Поштове відділення турботливо складає телеграми, бо — художника вдома нема. Він в колі друзів юності — за межами міста. Серед них йому теж сонячно. 80-літні друзі не розхлюпали вірність і любов — душа в них молода.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Художник С. Шишко. Автопортрет. 1931 рік.

...нтар

...КНУТЬ, ...ЙДУТЬ

...ені Шев-
...х органі-
...ультурно-
...есукраїн-
...ми. Це
...ми місця-
...обігти. По-
...ут відбу-
..., козаць-
...ток. По-
...— для

...ацькі то-
...по всій
...ю Кри-
Тобто їх
...ило, а не
...Львова.
...народу
...вичитаєш
...то — що-
...озацького
...раховує-

...всі шля-
...улівкою.
...старими
...— на Ка-

...хоті дніп-
...! Але що
...ебе проб-

лем вистачає. Дніпропетровська облрада хоче проводити тільки «своє» свято, навіщо їй клопіт з усевкраїнським? А наш похід, хоч він уже фактично розпочався, досі не санкціонований. Рада Міністрів просто рекомендувала властям на місцях відзначити 500-річчя козацтва, та й годі.

— Якщо хтось десь у провінції захоче приєднатися до походу — що йому робити?

— У кожній області створені оргкомітети, як правило — при місцевих осередках Руху чи ТУМу. А наш телефон у Києві — 274-32-57. Адреса: Київ-32, бульвар Шевченка, 37/122.

— Останнє запитання. Молодиць нині на Січ беруть?

— Серед сучасного козацтва такий плюралізм, що... Звичайно, у статутах такого пункту нема. Можливо — буде. В усякім разі, дівчата й молодиці козаків увагою не обділяють, це таки правда!

Вів розмову Віталій ЖЕЖЕРА.

...овні

...Ь ВІЙСЬККОМАТ

...ськкомату.
...емонтува-
...обіт без-
...рії війсь-
...і противн-
... як завж-
...звело до

...поки що
... лише те,

що заступник голови облвиконкому Р. Петронговський, виступаючи на обласній конференції прихильників миру, твердо пообіцяв усе ж знайти компроміс.

Валерій НЕЧИПОРЕНКО.

Житомир.

...І МВС УРСР

...ділу лей-
...Малашен-
...вого рай-
...во посе-
...ніч у гур-
...40. Але
...працівни-
...оса.
...ідуванням
...шись до
...одного з
...их фор-
...місто, де

невідомі підступно розстріляли їх і скинули в ущелину. Лейтенант О. В. Малашенков помер на місці, майор В. Ф. Усенко в тяжкому стані госпіталізований. Їх зброя захоплена злочинцями. Розслідування триває.

Колегія МВС УРСР висловлює глибоку скорботу й співчуття рідним і близьким лейтенанта міліції Малашенкова з зв'язку з його загибеллю.

Телеграфним рядком З Луганська...

ЧУЖОГО ГОРЯ НЕ БУВАЄ

Гроші на викуп дніпропетровського хлопця Валентина Дубини, який перебуває у колонії афганських моджахедів, переказали його матері кілька колективів Білокуракинського району.

ДРУЖІТЬ З ДЕРЖСТРАХОМ

1650 карбованців страховки одержали Петрови, батьки Галинки, яка потрапила до лікарні з переломом правого передпліччя. Не доведи, Боже, таких травм дітям, але невисока репутація страхової фірми Северодонецька, кажуть, піднялася на кілька пунктів.

ЖЕРТВИ ДЕФІЦИТУ

У токсикологічному відділенні луганських лікарень—поповнення. В окрему групу пацієнтів, схоже, виділяються дачники й володарі заміських городів. Причина більшості отруєнь — необережність у поводженні з імпортним препаратом «Децис» для боротьби з колорадським жуком.

«СОЮЗУ» — НІ!

«На запрошення трудових колективів» Луганськ відвідав народний депутат СРСР, один з організаторів Інтерфронту Естонії та депутатської групи «Союз» Євген Коган. Не вступаючи у відкриту полеміку щодо Союзного договору з представниками місцевих демократичних організацій, які зрештою покинули зал, депутат пожалкував, що і у пролетарському Луганську відчувається сильний вплив «удільних князів», спрямований на розвал великої держави.

Сергій СКИБА,
власний кореспондент «Голосу України».

...З Чернігова

ВІДДАЛИ БОГУ ШПАЛЬТИ

Цього року благочинний Менського округу виступав у районній газеті «Наше слово» 8 разів, а секретарі райкому КПУ лише двічі. Цей та інші факти ігнорування партійної теми стали приводом для заслухування редактора Сергія Народенка на засіданні ідеологічної комісії РК КПУ. Така арифметика.

ПРОДАЄТЬСЯ «ГРОМАДА»

Незалежна обласна газета Чернігівщини «Громада» вперше видрукувана у місцевій Семенівській друкарні. Попередні 15 номерів підпільно друкувалися у Вільнюсі та Київській області. «Чи не продалися?» — хвилюються читачі? Продається. У кіосках «Союздруку».

РАДІО БУДЕ ГРОМАДСЬКИМ. ПІД КЕРІВНИЦТВОМ РАЙКОМУ

У зв'язку з браком коштів скорочено посаду кореспондента районного радіомовлення у Сосниці. Але при райкомі партії та райвиконкомі створили редакцію радіомовлення на громадських засадах. Редактором затвердили лектора-консультанта РК КПУ.

ЗЕМЛЮ — ...ЖУРНАЛІСТАМ

У газетярів обласної молодіжки з'явилася можливість сіяти не лише розумне, добре, вічне: до 70-літнього ювілею колгосп імені Шевченка подарував «Комсомольському гарту» гектар землі. Ринок тепер не страшний.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Навколомистецькі новини

ЛЮ ЗНАЙШЛИ В КАПУСНИКУ

Наша розмова відбулася напередодні випускного вечора. Нашого спільного випускного. Ми готувалися до інститутського капусника, в якому Сомов танцював, співав, грав на музичних інструментах. Паралельно він ходив на репетиції в театр імені Лесі Українки, де грав роль китайця Лю у вольтерівському «Кандіді». І тут він танцював, співав, грав на музичних інструментах. Скаржився на втому, проте творчі перевантаження були йому явно до вподоби.

— Тобі подобається «Кандід»?

— Це буде вистава одночасно і складна і легка, і весела і філософсько серйозна. А ще дуже красива. Я гадаю, вона має стати віддушиною для глядачів у наш небагаторадісний час.

— Важко працювати!

— Спочатку було враження, наче борсаєшся у глибокій воді, берегів не видно, і невідомо, куди витягне. І тут я повинен завдячити режисеру В. Петрову. За вимогливість і терпіння, за те, що він одразу поставився до мене не як до студента, а як до повноцінного актора. Це, до речі, вплинуло на ставлення до мене всіх, хто зайнятий у виставі.

— Ти працюватимеш в одному колективі з власним шефом...

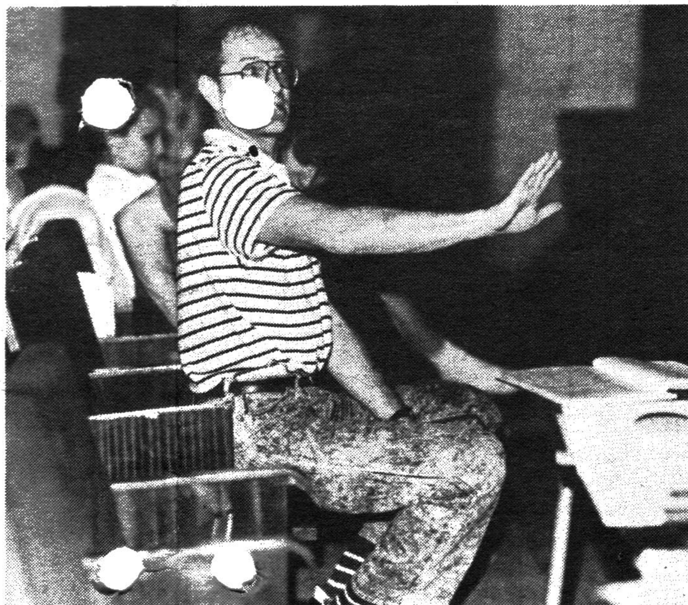
— Микола Миколайович Рушковський — справжній майстер. Грати з ним разом — про це завжди мріяв.

— А як ти суб'єктивно відчув перехід у нову якість: від учня — до фахівця?

— Практично: почав менше палити під час репетицій...

Льову всі люблять. Принаймні не знаю таких, хто його не любить. Йому — повезло. Будемо сподіватись, повезло і театру.

Бесіду з артистом театру імені Лесі Українки вела театрознавець Ганна ШЕРМАН.

На фото: режисер В. Петров знайшов Лю.

Фото Михайла САЧКА.

«ЯК-52» не вийшов із штопора

Несподівана трагедія

Впавши у прибережну зону Куяльницького лиману, розбився «ЯК-52» — літак, який належав Одеській обласній школі ДТСААФ. Загинули 40-річний пілот-інструктор А. Юрченко і 16-річний курсант О. Тимофеєв — учень одної з одеських шкіл. Вони виконували звичайний учбовий політ, один з багатьох у практиці А. Юрченка, який виховав чимало першокласних спортсменів. Цього разу пілот-інструктор, зважаючи на молодість і необізнаність підопічного, не демонстрував граничні можливості літака і майстерність пілотажу, та колеги раптом побачили, що машина увійшла у штопор — і, хоч земля швидко наближалася, чомусь не вийшла з нього...

З'ясуванням причин трагедії займаються слідчі органи і компетентна комісія.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Налагоджуємо зв'язки

У ПІВДЕННУ КОРЕЮ З МИРОМ

Ми ві...иваємо для ... Південну Корею. Чи вар... пояснювати читачам «Голосу України», яку мізерну інформацію маємо ми про той багатющий, обдарований красою та розумом край?

Перші кроки в напрямку налагодження контактів зробила делегація Українського фонду миру. У складі делегації, що буквально кілька днів тому повернулася з Кореї, — генеральний директор центру співдружності Українського фонду миру Л. Харченко і начальник відділу кандидат історичних наук О. Федотов. Представники України зустрічалися з парламентаріями, діячами науки, культури. Було створено підготовчий комітет по організації асоціації «Корея — Україна». Про рівень цих контактів і серйозність намірів ділових людей Кореї свідчить той факт, що гості з України були прийняті лідером правлячої ліберально-демократичної партії — її виконавчим головою Кім Юнг Саном, міністром науки і технології Республіки Корея Джін Х'юі Кімом, конгресменом паном Шином.

Слід додати, що величезну роль в організації українсько-корейських контактів відіграє президент компанії «Саніленд-Корея» пан С. Д. Хан. Згадаємо: кілька разів він був на Україні, зустрічався з Головою Верховної Ради Л. Кравчуком.

І остання приємна звістка: пан С. Д. Хан оголосив, що виступає спонсором подорожі групи дітей з Чорнобильської зони на відпочинок і оздоровлення до Кореї. Допомога приходить з півдня...

Микита ВАСИЛЕНКО.

Всьо чотко!

ЗМОП стереже і кордон

Фраза Остапа Бендера «закордон нам допоможе» перетворилася, схоже, у контрапункт виживання держави в цілому, так і окремо взятого громадянина. Довідавшись (хто — достеменно, а хто — із чуток) про те, що з 1 липня вводяться нові митні правила, окремі громадяни, власники автомобілів, вишикувалися у 15-кілометрову чергу, яка зростає, за словами заступника голови Львівського облвиконкому Зенона Котика, у геометричній прогресії. Такого Мостиська митниця ще не бачила. Оскільки її пропускні можливості дуже обмежені, а пасажиропотік оповнений рішучості урвати останній найсолодший шматок пирога на базарах «ельдорадо», тобто Республіки Польща, тут склалася вибухонебезпечна криміногенна обстановка. По кілька разів на день доводиться викликати «змопівців». Пасажиропотік (туризмом тут і не пахне) репрезентує чи не всі регіони Радянського Союзу — від Півночі до Середньої Азії. Облвиконком проінформував про тривожну ситуацію на кордоні уряд України. Оскільки нову, потужнішу митницю за кілька днів уже ніхто не збудує, хоча про це роками ведеться мова, залишається сподіватися на... нову партію гумових палиць. Тим часом пасажиропотік дотримується своїх позицій стійко: пиріг або...

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».
Львівська область.

ЧАС П...

Реєстрація бе...
Україні почнеться...
після ведення в...
про зайнятість н...
За прогнозо...
Головного управ...
тості та ринку пр...
ка, очікується та...
тат: 300 — 350 т...
них на рік. Втім,...
Савелійович заув...
прогнози можуть...
товані — все за...
того, якими теми...
республіку посун...
У першу чергу...
безробітними є...
шкіл, профтехучи...
люди, що мають...
ліфікацію, або ж...
вміють нічого...
необхідно вчасно...
тися, аби не о...
межею бідності.
УВАГА! Найбі...
том користуют...
такі спеціально...
бухгалтери (з ви...
перекладачі. Крі...
приємствам респ...
необхідні **будів...**
спеціальностей)...
— без обмежен...
Отже, не сушіт...
обираючи фах, «...
— це прислів'я...
мо дуже часто,...
ючись над тим,...
відповідає дійсн...
відає ж!

ПІШЛ...

Матчем москов...
мотива» з «Пахта...
бів вищої ліги...
друге коло чемп...
Залізничники пер...
Голи провели:...
Кондратьєв (у...
Шкврін з пенал...
кора».
А московський...
грає пропущені...
го кола. Як від...
зіграли у Владик...
ми одноклубника...
3:3. У господарі...

«ОБК...

24 червня зр...
ступи до величн...
кому Компартії...
ли перекриті пік...
ціації незаконно...
Руху, Товариств...
мови. Стіни при...
пили плакати т...
здавайся!»
— Мета цьо...
сказав мені оди...
В. Пасічник, —...
увагу громадськ...
обкому КПУ.
На його дум...
ня обкому парт...
влада мала б...
ефективніше,...
містити там ди...
чи навчальний...
тей.

СКУП...

Меткі вітчизн...
ни почали ску...
мельні ділянки...
траси, що веде...
Дубне і далі, з...
ю трасою їздя...

Черговий...

ГОЛОС України

Навколомистецькі новини

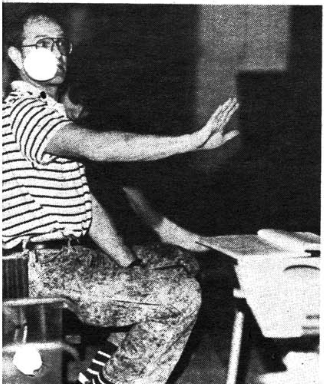
ЗНАЙШЛИ В КАПУСНИКУ

...дбулася на-
...ого вечора.
...випускного.
... інститутсь-
... якому Со-
...ав, грав на
...нтах. Пара-
...а репетиції
...і Українки,
...йця Лю у
...Кандіді». І
...співав, грав
...струментах.

Скаржився на втому, проте творчі перевантаження були йому явно до вподоби.

— Тобі подобається «Кандід»!

— Це буде вистава одночасно і складна і легка, і весела і філософськи серйозна. А ще дуже красива. Я гадаю, вона має стати віддушиною для глядачів у наш небагаторадісний час.

— Важко працювати!

— Спочатку було враження, наче борсаєшся у глибокій воді, берегів не видно, і невідомо, куди витягне. І тут я повинен завдячити режисеру В. Петрову. За вимогливість і терпіння, за те, що він одразу поставився до мене не як до студента, а як до повноцінного актора. Це, до речі, вплинуло на ставлення до мене всіх, хто зайнятий у виставі.

— Ти працюватимеш в одному колективі з власним шефом...

— Микола Миколайович Рушковський — справжній майстер. Грати з ним разом — про це завжди мріяв.

— А як ти суб'єктивно відчув перехід у нову якість: від учня — до фахівця!

— Практично: почав менше палити під час репетицій...

Льову всі люблять. Принаймні не знаю таких, хто його не любить. Йому — повезло. Будемо сподіватись, повезло і театру.

Бесіду з артистом театру імені Лесі Українки вела театрознавець Ганна ШЕРМАН.

На фото: режисер В. Петров знайшов Лю.

Фото Михайла САЧКА.

...2» не вийшов із штопора

Несподівана трагедія

...ежну зону
...у, розбив-
..., який на-
...асній шко-
...ли 40-річ-
...р А. Юр-
... курсант
...нь одної з
... виконува-
...ий політ,
...у практиці

А. Юрченка, який виховав чимало першокласних спортсменів. Цього разу пілот-інструктор, зважаючи на молодість і неосвіченість підопічного, не демонстрував граничні можливості літака і майстерність пілотажу, та колеги раптом побачили, що машина увійшла у штопор — і, хоч земля швидко наближалася, чомусь не вийшла з нього...

З'ясуванням причин трагедії займаються слідчі органи і компетентна комісія.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Налагоджуємо зв'язки

...ДЕННУ КОРЕЮ З МИРОМ

...для ...бе
...Чи варто
...и «Голо-
... мізерну
...о ми про
...дарований
... край?
...напрямку
...актів зро-
...аїнського
...аді деле-
...о кілька
...улася з
...ний ди-
...дружності
...нду миру
...льник від-
...сторичних

наук О. Федотов. Представники України зустрічалися з парламентаріями, діячами науки, культури. Було створено підготовчий комітет по організації асоціації «Корея — Україна». Про рівень цих контактів і серйозність намірів ділових людей Кореї свідчить той факт, що гості з України були прийняті лідером правлячої ліберально-демократичної партії — її виконавчим головою Кім Юнг Саном, міністром науки і технології Республіки Корея Джін Х'юі Кімом, конгресменом паном Шином.

Слід додати, що величезну роль в організації українсько-корейських контактів відіграє президент компанії «Саніленд-Корея» пан С. Д. Хан. Згадаємо: кілька разів він був на Україні, зустрічався з Головою Верховної Ради Л. Кравчуком.

І остання приємна звістка: пан С. Д. Хан оголосив, що виступає спонсором подорожі групи дітей з Чорнобильської зони на відпочинок і оздоровлення до Кореї. Допомога приходить з півдня...

Микита ВАСИЛЕНКО.

Всьо чотко!

...П стереже і кордон

... Бендера
...допоможе»
...оже, у
...вання як
... так і
...адянина.
... — досте-
... чуток)
...ія вво-
... правила,
...власники
...валися у
...гу, яка
...і заступ-
...кого обл-
...Котика, у
...сії. Та-

кого Мостиська митниця ще не бачила. Оскільки її пропускні можливості дуже обмежені, а пасажиропотік сповнений рішучості урвати останній найсолодший шматок пирога на базарах «ельдорадо», тобто Республіки Польща, тут склалася вибухонебезпечна криміногенна обстановка. По кілька разів на день доводиться викликати «змопівців». Пасажиропотік (туризмом тут і не пахне) репрезентує чи не всі регіони Радянського Союзу — від Півночі до Середньої Азії. Облвиконком проінформував про тривожну ситуацію на кордоні уряд України. Оскільки нову, потужнішу митницю за кілька днів уже ніхто не збудує, хоча про це роками ведеться мова, залишається сподіватися на... нову партію гумових палиць. Тим часом пасажиропотік дотримується своїх позицій стійко: пиріг або...

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».
Львівська область.

Зайвих звільнять

ЧАС ПРАЦЮЄ ПРОТИ ВАС

Реєстрація безробітних на Україні почнеться з 1 липня після ведення в дію Закону про зайнятість населення.

За прогнозом начальника Головного управління зайнятості та ринку праці О. Зінченка, очікується такий результат: 300 — 350 тисяч безробітних на рік. Втім, Олександр Савелійович зауважив, що ці прогнози можуть бути спростовані — все залежатиме від того, якими темпами на нашу республіку посуне ринок.

У першу чергу потенційними безробітними є випускники шкіл, профтехучилищ, тобто люди, що мають низьку кваліфікацію, або ж зовсім не вміють нічого робити. Тож, необхідно вчасно зорієнтуватися, аби не опинитися поза межею бідності.

УВАГА! Найбільшим попитом користуються сьогодні такі спеціальності: юристи, бухгалтери (з вищою освітою), перекладачі. Крім того, підприємствам республіки конче необхідні **будівельники (всіх спеціальностей)** та **верстатники** — без обмежень.

Отже, не сушіть собі голови, обираючи фах, «Час — гроші», — це прислів'я ми повторюємо дуже часто, не замислюючись над тим, наскільки воно відповідає дійсності. А відповідає ж!

За даними Міністерства праці УРСР, в нашій республіці нині близько 200 000 вільних робочих місць. Поспішайте опанувати потрібні спеціальності, щоб не потрапити до числа «зайвих» 100 — 150 тисяч (за попереднім прогнозом).

Для тих, хто тимчасово не працевлаштувався і вважає себе безробітним, повідомляємо: реєстрація проводитиметься районними службами зайнятості, а в тих містах, де немає районів, — міськими.

Не треба впадати у відчай, пам'ятайте, що «класний» спеціаліст навіть на «дикому Заході» не залишається без роботи.

Катерина ВОРОНЕНКО.

Футбол

ПІШЛИ ПО ДРУГОМУ КОЛУ

Матчем московського «Локомотива» з «Пахтакором» у клубів вищої ліги розпочалося друге коло чемпіонату країни. Залізничники перемогли —2:1. Голи провели: Шюгжда та Кондратьєв (у «Локомотива»), Шквирін з пенальті (у «Пахтакора»).

А московський «Спартак» дограє пропущені матчі першого кола. Як відомо, москвичі зіграли у Владикавказі із своїми одноклубниками внічию — 3:3. У господарів відзначилися Цховребов, Тедеєв і Качмазов, у гостей — Шалімов, Мостовий. Ще один гол у свої ворота забив владикавказець Васильєв.

Вчора у Москві «Торпедо» грало з «Паміром», а інші матчі відбудуться сьогодні. «Металург» приймає у Запоріжжі «Чорноморець», «Металіст» в Харкові — «Динамо» (Київ), а «Дніпро» зіграє у Владикавказі із «Спартаком».

Василь АНДРУХІВ.

Чи все довкруг народне!

«ОБКОМ, ЗДАВАЙСЯ!»

24 червня зранку всі підступи до величної споруди обкому Компартії України були перекриті пікетниками асоціації незаконно звільнених, Руху, Товариства української мови. Стіни приміщення обліпили плакати типу: «Обком, здавайся!»

— Мета цього заходу, — сказав мені один з активістів В. Пасічник, — привернути увагу громадськості до майна обкому КПУ.

На його думку, приміщення обкому партії Радянська влада мала б використати ефективніше, скажімо, розмістити там дитячу лікарню чи навчальний заклад для дітей.

Однак претензії лише цим не вичерпуються. По місту пішли чутки, що, крім легального готелю, обком володіє й двома підпільними. Називаються їх адреси. Заступник керуючого справами В. Єрьомін стверджує, що то лише гуртожитки. Втім, 17 різноманітних громадських організацій, штаби яких туляться по підвалах, вимагають від обкому партії та комсомолу потіснитися.

Микола КОСИЙ,
власний кореспондент «Голосу України».
Харків.

До речі

СКУПОВУЮТЬ ОБОЧИНИ

Меткі вітчизняні бізнесмени почали скуповувати земельні ділянки уздовж автотраси, що веде з Рівного на Дубне і далі, за кордон. Цією трасою їздять не лише наші драндулети, а й зарубіжні, а вони звикли до якісного автосервісу. З таким прицілом і скуповуються обочини.

Інформація «ГУ».

Черговий по випуску новин Віталій ЖЕЖЕРА.
Тел. 441-86-20

Це ж треба!

ПОКАЯВСЯ

Депутат Жовтоводської міської Ради народних депутатів Дніпропетровської області, тепер вже колишній інструктор міськкому КПУ Сергій Єделєв напередодні підвищення цін обманним шляхом отримав тимчасове посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, і, скориставшись ним, придбав взуття на 131 карбованець. Але згодом з'явився з повинною до прокуратури та звернувся через місцеву газету до виборців, заявивши їм, що «цей вчинок позбавляє мене морального права представляти ваші інтереси у міській Раді».

Інформагентство «Євро-ІКС».

Коротко

НЕПОГАНА БУЛА ДАЧА

«Дачу Брежнєва», так зветься в народі шикарний дачний комплекс у Кисловодську, заорендувало на 49 років радянсько-британське спільне підприємство «Асмарал». Комплекс з територією 56 гектарів використовуватиметься як центр міжнародного туризму. Кисловодська міська Рада отримуватиме за це орендну плату — 2 мільйони карбованців, а також половину всіх прибутків від використання дачі. До речі, сам Брежнєв побував тут лише раз.

СЮРПРИЗИ ПРИРОДИ

В усій Литві тепер добре знають ім'я Юозаса Григорявічуса, мешканця невеликого містечка Перлойя. Річ у тому, що в колодязі на його подвір'ї, який багато років давав смачну прохолодну воду і навіть використовувався влітку як своєрідний холодильник для зберігання молока, раптом з'явилася гаряча вода. Природно, це викликало велике зацікавлення. Багато людей щодня навідуються до Григорявічусів, щоб подивитись на це незвичайне природне явище. Тим часом хазяїну доводиться не тільки розповідати про нього цікавим, а й позичати холодну воду в сусідів.

(За матеріалами преси).

ПОГОДА

27 та 28 червня у східній половині України, 28 червня і в західних областях короткочасні дощі, грози, місцями сильні зливи, град, шквали 17—22 метри за секунду. На решті території республіки без опадів. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду. Температура вдень 21—27, 28 червня на півдні до 31 градуса. Вночі 12—18 градусів.

По Києву та області сьогодні вдень без опадів. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів за секунду. Температура 21—26 градусів.

ДАЧІ НАСТУПАЮТЬ!

Проблема зблизька

На межі сидить жінка, уся в чорному. Оперлася рукою на чорну ріллю. Коло неї дитина притулилася, шморгає носом, кривить личко, але не плаче.

— Хай беруть. Мені вже однаково в гріб іти, та ж оцього дитяти шкода. Думалося, оцій сиротині латку землі отут лишити, щоб вона картоплину мала, росла, не була голодна. Я од пупка, як на ноги зіп'ялася та пішла в колгосп, то й по сьогодні на фермі. Чоловік тридцять років на тракторі працював, цього року помер і до пенсії не дожив. Дочка торік померла. Лишилася сама з оцим немовлям, не знаю, як тепер жити. Нема за що одежину купити, нема де купити. Сто штук цегли, щоб піч підлатати, не купиш і не випросиш. На труну дошки немає. А вони гори цегли нагорнули, палаци мурують, і більше місця для дач немає, як тільки од старого та малого останнє одняти. Як на полі спину гнуть, хліб державі давать, то не було їх. А тепер як з води вродилися. Та усе як не «заслужений», то «постраждалий», та усі з правами. А у нас як не було прав, так і нема...

Пекуче олово викочується з очей, і, пропікаючи борозни на видубленій шкірі, гирями падає на землю, аж рілля стогне.

— Вік оцю землю пучечками перетирала, кожну бадилинку висмикувала. До сонця з нею здоровкалась, з зорями прощалась, потом зрошувала, силу їй свою віддавала. Тепер під дачу мою грядку приглянули, бо тут близько до річки...

«Ми» — «Вони». Ділиться світ. Розчахується, ось-ось закривавить. Колись ділився на «свободу» і «гніт», а тепер? Відразу й не второпаєш. Тисне якась сила люд, а хто вона? Важка, мов глина, по-вовчому ненаситна й невловима, як ртуть. А «ми» — які ви, де ви, скільки вас? І чим відрізняєтесь від «вони»? І що поміж? Межа? Потім стінка на стінку, хто далі межу посуне. І знову загребе більше той, хто зажерливіший, нахрапистіший, за ким волохатіша лапа, хто голосніше за інших рявкне: "Хочу й можу».

До весняного поділу землі підкрадалися тихесенько, удавали, буцім ніяких змін не планується, мовляв, і цей закон, як і інші, залишиться на папері. А потайки йшла розкрутка: кому, де і скільки, і за що. Найпринадніші, найвигідніші для забудови ділянки по селах десятиліттями немов тримали в резерві, аж цієї весни їх враз почали ділити, записуючи невгіддями, переважно поміж приїжджими.

Стоїмо край колишніх людських городів, уже віднятих і поділених тими, хто «хоче і може». Погукав мене сюди, в придеснянське село Соболівку, депутат сільської Ради Василь Онопрієнко:

— Цю справу можна було залагодити за п'ять хвилин, і не було б колотнечі. Треба було лиш трохи «пересунути» ділянку нового забудовника на кілька метрів. Але із землевпорядником про це не поговориш: приїжджі — вони усе якісь недоторканні. З нами, з місцевими, так не церемоняться. А круг них і начальство вихилясом ходить. Складається враження, що не голова сільської Ради командує землевпорядником, а навпаки. Приїжджають, перекроюють людські городи, як хочуть, а з людьми й не говорять. Тут фундамент забиває, дивись, уже й дах стоїть. Я депутат, та буду, мабуть, виходити з депутатів. Без мене роблять, що хочуть, а я, виходить, наче для прикриття.

Ми думаємо й говоримо про аграрні проблеми, як нам розписано. Повивальницею Земельного кодексу Української РСР була не тільки парламентська більшість, а й опозиційна меншість. Журналісти-публіцисти також не осторонь стояли. Закон цей, на мою думку, — мутант, якого світ не бачив. Не залишаючи громадянинові, селянинові прав на землю, забезпечує тим, хто сьогодні при владі, аж надто широкі повноваження й можливості утверджувати на землі свої інтереси.

Похапливо займаються землі в селах, навколо сіл, узбережжя, узлісся. Усе це без жодних економічних, демографічних, соціальних і екологічних експертиз. За єдиним принципом: хапай, де можеш. Ввійшовши, як кажуть, в раж, зганяють селян, надто тих, за кого нема кому заступитися, з прадідівських садиб. А що означають тисячі дач без очисних споруд на берегах річок, з яких усі п'ємо воду?

На 1990 рік для жителів сіл Літочківської сільради Броварського району за фондами було виділено 15 тисяч цеглин. Коли поділити, виходить по 20 цеглин на двір. Проте фонди залишилися незабезпеченими, бо цегли немає. В цей же час на околицях цього ж села виросло понад 750 дачних будинків, на кожен з яких в середньому пішло понад 20 тисяч цеглин, тих самих, яких «немає».

Нинішня забудовча активність по селах (у приміських та дачних зонах) не тільки не наближує вирішення наболілих продовольчих проблем, а, навпаки, відволікає сили й кошти на химерні пігмейсько-гігантські проекти, що сьогодні лягають важким тягарем на економіку й тягнуть за собою нові проблеми. Голодними очима ми дивимося на порожні полиці крамниць і ждемо, що ось-ось дачники везтимуть торби не з міста на дачі, а з дач у місто. Та марно поки що...

Реальна реформа має початись із визнання за громадянами непорушного права приватної власності на земельні ділянки, якими вони користувалися до весни 1991 року. Для цього потрібно провести інвентаризацію присадибних ділянок, встановити законні межі. Право на ділянку має включати право продажу як цілої ділянки, так і її частини. Лише після цього можна приступати до приватизації інших земель. На малій присадибній ділянці зав'язано вузол важливих проблем. Тут перевіряється вміння господарювати, формується правосвідомість, життєвість давніх архаїчних звичаїв і моральних приписів. Мале господарство в мініатюрі відображає наші загальні проблеми. А над усім — проблема права й закону. Хто ж зважиться заводити ферму, коли на очах відбираються предковічні городи й віддаються під дачі?

Микола ДИВАК,
журналіст.
Київська область.

ПОХАПЛИВО ЗАЙМАЮТЬСЯ ЗЕМЛІ В СЕЛАХ, НАВКОЛО СІЛ, УЗБЕРЕЖЖЯ, УЗЛІССЯ. УСЕ ЦЕ БЕЗ ЖОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ, ДЕМОГРАФІЧНИХ, СОЦІАЛЬНИХ І ЕКОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ.

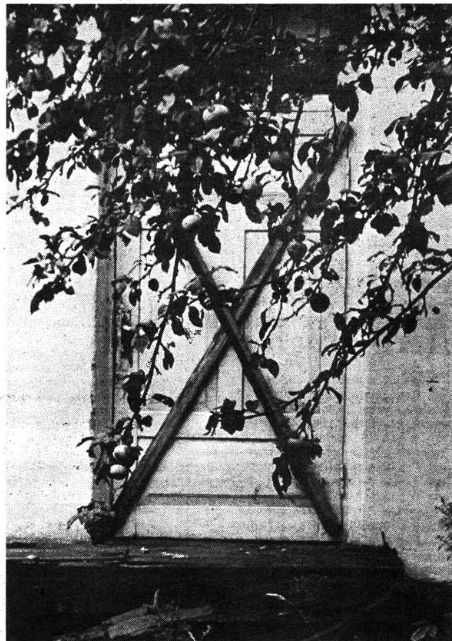

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Бюрократичний всеобуч

І ЗЕМЛЮ ПРОСТО ВІДІБРАЛИ

Шість висококласних механізаторів уже півроку — безробітні, бо директор місцевого радгоспу відібрав у них техніку, «арештував» гроші за вирощену продукцію. За те, що кожен з них трудився за десятьох. За те, що врожаї орендного колективу були чи не вдвоє вищі від радгоспних.

Орендний колектив «Ланге» «придумав» Іван Салій — чоловік хоч і не молод..., але з розумом, рідкісною для наших днів заповзятливістю. Хлопців підібрав хоч куди. І в лічені дні угоду між орендним колективом і дирекцією радгоспу було укладено. «Працюйте, козаки», — посміхнувся директор.

Втім, І. Салій незабаром з «Ланге» розпрощався. Створив власне селянське господарство. А керівником колективу став Сергій Лучер.

Результати першого року роботи навіть перевершили сподівання. Урожай видався гарним, тож чекали повного розрахунку. Сергій прикинув: тисяч шістдесят — сі[м]десят повинно бути, не менше. Настав день зарплати, підійшли вони до каси і одержали... 5 тисяч карбованців. На всіх. За рік роботи. За зібраний урожа... площі 1003 гектари.

Сергій кинув трактор, засів за конторські папери. «Знайшов» ще майже 7 тисяч. Після цього в бухгалтерію Лучера перестали пускати. З того часу й почалася «новоіванківська війна» молодого механізатора з директором радгоспу, з усією сільськогосподарською бюрократією, з народним контролем, ОБХСС, судом, арбітражем... Списано-переписано стоси паперів, перефутболено десятки скарг. А результат? Рада трудового колективу радгоспу імені 10-ї п'ятирічки прийняла рішення: землю, техніку в с... дарів відібрати, угоду ... оренду розірвати. От і микаються з нового року хлопці в пошуках хоч якогось заробітку. Жити-то треба, в кожного сім'я, діти.

У 1989 році шість чоловік виробили сільськогосподарської продукції на суму 400 тисяч карбованців, в 1990-му — на 800 тисяч. Але вся директорська рать стала супротив. У 1989 році, за висновками експертів, хліборобів обрахували на 155, а в 1990-му — на 127 тисяч карбованців. У 1991 році — орендарям землю не дали...

Микола КОСИЙ.
Лозівський район
Харківської області.

Селянський щоденник

НА ДУМКУ МОЮ І СТЕПАНА ПАВЛОВИЧА

Днями зустрів письменника-аграрника Степана Колесника. Розбалакалися про справи насущні. З'ясувалося, що і він, і я повернулися нещодавно з відряджень. Виїздили на Вінниччину і Житомирщину. Степан Павлович під великим «секретом» розказував мені про голову колгоспу, в якого нічого не пропало: ані посіви, ані сіно, і, мабуть, жнива будуть благополучними. Тільки погано, що на Вінницьку область таких голів — одиниці. А в інших злидні. Запчастин немає, другого, третього немає... Подібна картина, скажу, і в Малинському районі на Житомирщині. І коли раніше нагальну роботу долали у нас людом, тисячами кіс і вил, то тепер село постаріло. У Ворсівці, як повідомив місцевий агропромівець, корів доять зеки. Як метод перевиховання, то нехай буде, але ж раби і їхня праця ще нікого не вивели в люди...

Щодо косовиці, в тому ж таки Малинському районі з чотирнадцяти орендних колективів вижили три. Про фермерів тут лише чули або читали в газетах. Колгоспи ж, «підстрижені» ножицями цін між промисловістю і аграрною продукцією, ледве животіють. Тому знову в ходу горілка, на якій почасти тримається заготівля кормів. Цебто після робочої днини голова виставляє могорич. І так не в одному колгоспі. Підхід своєрідний, але навіть таких сіл, де косять сіно горілкою, небагато. Ідуть дощі (це на Житомирщині), а на півдні України сіно вигоріло через спеку. Негаразди, кажуть люди, від того, що ніхто і досі не керує погодою.

Як на мене, все це ще і від нерішучості наших аграрних реформ, а отже, неготовності суспільства усвідомити значимість села. І так триватиме доти, доки ми лише будемо говорити про фермерство чи оренду і водночас душити колгоспи. Руйнація заради руйнації? І суть тут не стільки в запчастинах, паливі (хоча і в них теж), а в продуманій і добре фінансованій державній аграрній політиці.

Віктор КОСАРЧУК,
аграрний оглядач «Голосу України».

ОБМІНЯВ «КамАЗ» НА ЧЕРВ'ЯКИ?

Погляд на проблему

«Єдина жива істота», — так охарактеризував гумус сто років тому відомий дослідник живої природи В. Докучаєв. У Харківському сільгоспінституті кожен бажаючий може побачити ще ту, давню, майже у півтора метра заввишки, брилу чорнозему в розрізі. Значною мірою завдяки саме Докучаєву в сільськогосподарських вузах свого часу були створені кафедри грунтознавства, через які за останні сімдесят років пройшли десятки тисяч студентів. Незважаючи на це, наші знамениті чорноземи втратили за цей час понад третину наявного в них гумусу. Й справа не тільки в його процентному зменшенні (більш як з 7 відсотків з часу освоєння до 3—4 відсотків).

Чи прогнозувалось наукою, зокрема українською, те, до чого ми нині дійшли? Так, прогнозувалось, зокрема колишнім завідуючим кафедрою грунтознавства УСГА, вже покійним, професором Андрієм Зражевським. Ще досі багато хто пам'ятає його палкі і водночас наївні виступи на радах факультету та академії, головним лейтмотивом яких були такі слова: «Це ж варварство — знищувати землю. Ви ж її перетворите на мертвий мінерал...». Тоді, як ми знаємо, в світлі рішень партії та уряду дуже у великій пошані була хімія. Тому з дивакуватого професора тільки насміхались, а дехто й просто відверто глузував. Та й чим той професор славен? Кількома монографіями, зокрема й такою, як «Роль дощових черв'яків у підвищенні родючості лісових грунтів». Про неї мало хто тепер пам'ятає, а те, що вона ввійшла до світового переліку праць з цієї тематики і вже півстоліччя єдина представляє нашу країну, знають буквально одиниці.

Вже давно в інтер'єр багатьох західноєвропейських помешкань, зокрема міських, вписались ящики з червоними каліфорнійськими черв'яками, куди господині викидають залишки їжі та іншу органіку. Одержаний таким чином біогумус використовується для підживлення домашніх квітів або ж продається приймальним пунктам. У відповідних магазинах усієї Європи, крім СРСР та Албанії, бажаючі можуть придбати біогумус та інші натуральні добрива в найрізноманітнішій упаковці. Овочі та фрукти, вирощені без застосування хімії, коштують значно дорожче, ніж звичайні, і на прилавках не затримуються. І хоч у європейських країнах черв'як давно не дефіцит, попит і ціни на біогумус та інші натуральні добрива постійно зростають. Сьогодні тонна біогумусу коштує від двохсот доларів і вище, залежно від якості. (Щоб одержати за допомогою черв'яків тонну біогумусу, необхідно до двох тонн гною з молочної ферми або ж до півтори тонни курячого посліду). Така ситуація викликана, з одного боку, постійним зростанням цін на мінеральні добрива та засоби захисту рослин, а з другого, — обмеженою кількістю відновлювальної органіки. Адже не секрет, що замість наших двох-трьох корів у високорозвинутих країнах тримають одну.

Щороку кількість відновлювальної органіки в нашій країні становить понад півтора мільярда тонн, у тому числі на Україні близько 650 мільйонів тонн, з яких 60 відсотків — рідкий гній. Використовується у вигляді компостів тільки незначна частина, набагато більше вивозиться на поля в непідготовленому вигляді і тому далеко не повністю засвоюється рослинами. Значна ж частина просто викидається у водойми або складується, займаючи значні площі та отруюючи навколишнє середовище.

Чудово знав про це й Іван Мельник — голова Івано-Франківської облсільгоспхімії. Тому в травні 1989 року він ризикнув та й виміняв у польської фірми «Унірол» п'ять мільйонів черв'яків за «КамАЗ» та пару тисяч мішків. Яким чином він усе це перетягнув через кордон, уточнювати не стану. Щодо «КамАЗу», то за цей своєрідний бартер Іван Панасович відбувся доганою. Проте вже з осені почав продавати черв'яків усім бажаючим. Попервах таких майже не було. Тому паралельно Іван Панасович закидав усі районки Радянського Союзу пропозиціями про співробітництво. Результати не забарилися. Сьогодні до складу Івано-Франківської асоціації «Біоконверсія» в тій чи іншій формі входять близько ста вермигосподарств та п'ять регіональних центрів з усієї країни (верми — по латині черв'як). Близько половини з них розташовано на території України. Загальна кількість черв'яків «Біоконверсії» становить близько чотирьох мільярдів. До мільярда з них квартирується у дніпропетровському кооперативі «Флора», який спеціалізується, і не без успіху, на утилізації курячого посліду. Отже, початок справі покладено. Але що нам може дати цей хвалений біогумус?

По-перше, ним неможливо перенаситити землю. Скільки б ви не внесли цього добрива на гектар, земля прийме будь-яку кількість. На практиці мінімальною нормою вважається 3 тонни. Саме стільки біогумусу на гектар вносять американські фермери раз на 3—5 років, щоб омолодити землю.

Уже нині з'явився реальний шанс, нарешті, розібратися з горезвісними смітниками, які поступово беруть за горло всі наші міста. Їх би поменшало, якби при очисних спорудах були створені вермигосподарства, що переробляли б намул очисних споруд, самі стоки, а також рештки їжі, паперу, картону, відходи м'ясокомбінатів. Адже поряд з іншими чудовими властивостями черв'як має здатність вбирати в свій організм солі важких металів та інших хімічних речовин. Звичайно, біогумус, одержаний таким чином, можна буде використовувати тільки для вирощування технічних культур, декоративних рослин та лісових насаджень.

Крім усього іншого, черв'як сам по собі є високоякісним білковим кормом для тварин, птахів, риби. Витяжки з черв'яків використовують у Японії та Китаї для виробництва ліків, зокрема протиракових.

Отакі вигоди. А наша реальність? Поки що саме з поточного року нещадний податковий прес чавить усе підряд. Незворушну байдужість продовжує демонструвати й Держагропром республіки, який уже більш як півроку не спроможеться провести ним же заплановану техраду по результатах роботи дніпропетровської «Флори». (Та й справді, хто вона йому така?) Незважаючи на все це, вірю, що біоконверсії органічних відходів жити і розвиватись.

Валентин МОЙСЕЄНКО,
інструктор Київської облпрофради.

УЖЕ НИНІ З'ЯВИВСЯ РЕАЛЬНИЙ ШАНС, НАРЕШТІ, РОЗІБРАТИСЯ З ГОРЕЗВІСНИМИ СМІТНИКАМИ, ЯКІ ПОСТУПОВО БЕРУТЬ ЗА ГОРЛО ВСІ НАШІ МІСТА. ЇХ БИ ПОМЕНШАЛО, ЯКБИ ПРИ ОЧИСНИХ СПОРУДАХ БУЛИ СТВОРЕНІ ВЕРМИГОСПОДАРСТВА...

Селянський щоденник

МАКУХУ ДАЮТЬ!

Давно доведено згубну дію на тварин деяких видів інгібіторів—речовин, що містяться, зокрема, і в бобах. Інша справа — бобова макуха: при просмажуванні борошна інгібіторів незрівнянно меншає. До того ж і супутній продукт виходить — олія, яку закуповує лакофарбова промисловість.

Ось чому в одному з цехів Арцизького комбікормового заводу, що на Одещині, встановили лінію переробки сої на макуху. І майже одразу сюди виросла своєрідна «черга» з господарств району. Вигода очевидна: колгосп Леніна, наприклад, переробивши в новоствореному цеху десять тонн соєвих бобів, одержав високоякісну макуху, а на «доважок» — 800 кілограмів олії.

СОЯ В «МАЯКУ»

Колгосп «Маяк комунізму» Новосанжарського району, що на Полтавщині, виступив ініціатором створення районної системи «Соя», взявши на себе функції забезпечення всіх її членів насіннєвим матеріалом. Торік місцеві хлібороби реалізували його більше 100 тонн. Умови дві: тонна фуражної сої за тонну насіння плюс півтори тисячі карбованців, або ж 2500 карбованців за тонну (якщо немає сої взамін). Паралельно з випробуванням сортів і опануванням технологій вирощування сої подбали в господарстві і про її переробку. Сьогодні тут діє цех по виготовленню соєво-кукурудзяного екструдату. У колгосп уже зачастили за насінням сої агрономи з інших областей республіки. А от полтавські господарства не поспішають скористатися цим досвідом.

ЧЕРВОНІ З КАЛІФОРНІЇ

На Приазов'ї створено кооператив «БІОС», діяльність якого грунтується на біологізації існуючої системи землеробства. Він займається розведенням дощових черв'яків: з їхньою допомогою органічні відходи переробляються на біогумус. Вирощують універсальні за своїми характеристиками і економічно вигідні червоні каліфорнійські гібриди. Тонна органіки, переробленої ними, дає 600 кілограмів гумусного добрива і 100 кілограмів біомаси для відгодівлі птиці, риби, свиней та бичків.

Підготував Валерій ЯСИНОВСЬКИЙ,
керівник групи інформації Держагропрому.

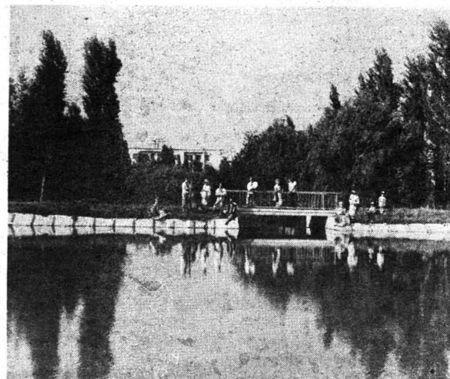
«ЗОРІ» ЗАВЖДИ В МОДІ

Тепер писати про рівненську агрофірму «Зоря» стало не модно. Мовляв, знаємо... Але, мабуть, сьогодні, як ніколи, треба відчувати, що є таки і стабільність.

Особливо це відчутно по одній з найболючіших проблем села — переробці. Окрім діючих консервного і склотарного заводів, є тут багато новинок. Скажімо, разом з американською фірмою «Піонер» звели калібрувальний завод. І вже в цьому році мають від нього 10 мільйонів карбованців доходу. Мабуть, не менші прибутки приноситиме і власний м'ясокомбінат. До речі, він будується з допомогою німецьких фахівців. Є і гарні місця відпочинку. І то лише початок, бо вранішня зоря народжує досвітки. А вже за ними йде день...

Юрій НЕСТЕРЯК.

На знімку: колгоспний санаторій «Пісня Полісся».
Фото «Укрінформ».

Експрес-новини

Югославський уряд дав наказ військам МВС та прикордонним частинам вжити заходів щодо гарантій безпеки югославських кордонів. Повідомляється, що федеральні війська мають розташуватися навколо Словенії.

Сербія і Хорватія, проголосивши незалежність, висловили намір створити власні контрольно-пропускні пункти на своїх кордонах. Їх декларації про незалежність не були визнані федеративним парламентом, який звернувся до армії з закликом запобігти розколу країни.

Парламенти Боснії та Герцоговини зібралися вчора для обговорення декларацій Сербії та Хорватії.

* * *

У Хельсінкі голова парламентської асамблеї Європейської ради А. Біорк повідомив, що питання Прибалтійських держав слухатиметься у четвер, незважаючи на заперечення Радянського Союзу. За словами Біорка, питання прав людини у сьогоднішній Європі не можуть бути виключно внутрішньою справою будь-якої держави.

* * *

Завтра представники РЕВ зустрінуться у Будапешті для підписання документа про розпуск цієї організації. Офіційний розпуск відбудеться через три місяці. Комісія з ліквідації прийме рішення про розподіл майна РЕВ між дев'ятьма країнами, які входять до її складу: СРСР, Болгарією, Чехо-Словаччиною, Угорщиною, Польщею, Румунією, Кубою, Монголією та В'єтнамом.

* * *

За повідомленнями правозахисної організації Міжнародна амністія, у Лівії більш як 450 політв'язнів і досі перебувають у тюрмах, незважаючи на обіцянки лівійського керівництва про проведення законодавчих реформ, які б забезпечували дотримання прав людини в країні.

Більшість ув'язнених було заарештовано після 1988 року, коли лівійський керівник Каддафі обіцяв реорганізувати усю законодавчу систему.

ХАУ ДУ Ю ДУ, АЛЬБІОНЕ?

Поки важкі «криголами» міністерств та дипломати готують стратегію зустрічей на найвищому рівні, «малі човники» народної дипломатії швидко долають відстані між країнами, містами, родинами, і навіч світлішає, теплішає на міжнародному терені.

Отак і ми, група дорослих і школярів — «кідівців» (членів клубу інтернаціональної дружби) з міста Верхньодніпровська по каналах народної дипломатії одержали запрошення від лондонського клубу молодих християн «Кінгслі Хол» погостювати в їхніх родинах.

До Лондона ми приїхали вночі. Незважаючи на пізню годину, в «Кінгслі Холі» нас чекали: у залі грала музика, молодь танцювала, літні пари пили каву, гралися діти. Наша поява викликала загальне захоплення. Втім, знайомство не зайняло багато часу. Лідер клубу Артур Дарант роздав гостям і господарям програму нашого перебування в Лондоні, і нас «розібрали» по сім'ях.

Автор цих рядків стала гостею респектабельного подружжя містера і місіс Кенонів. До речі, в Англії таке звертання вживається лише в офіційній обстановці (як у нас «товариш») і тому Кенони відразу попросили називати їх на ім'я — Денісом і Хілдою.

Обом Кенонам по 72 роки, та вигляд у них набагато молодший. Хілда — домогосподарка. Вона спортивна, струнка, з гарною поставою.

Деніс — високий, підтягнутий, з акуратно зачісаним білим чубом, привітним поглядом сірих очей з-під великих, елегантних окулярів. Він дизайнер однієї з фірм Лондона.

В суботу Хілда встає дуже рано. Накриває стіл. Деніс порається у садочку. Сьогодні вони поїдуть у гості до сина — напередодні одержали запрошення. (Без запрошення тут не прийнято ходити в гості, навіть до своїх батьків чи дітей).

У неділю Кенони запропонували поїхати на природу.

...Аби не оцей «випрасуваний» шлях, англійська мова моїх супутників, то, глянувши на золотаві пшеничні поля, смарагдові переліски та байраки, можна уявити, що перебуваєш не у графстві Ессекс, а десь під Лубнами чи Уманню. Та це на перший

Закордонний паспорт спецкора

погляд. Наблизившись до хлібного лану, фермерської садиби обабіч прозоро-чистої річки, усвідомлюєш: ти в Англії, а не на Україні. Це зайвий раз підтвердив характерний діалог між мною і Денісом.

Захоплюючись рясною пшеницею, я запитала, чи не можна зупинитися і зірвати два колоски, щоб показати їх нашим аграріям, який хліб вирощують на берегах туманного Альбіону. Деніс спочатку навіть не втямив мого прохання. А коли зрозумів, енергійно замахав головою: «Ноу, ноу! Ні в якому разі!». І пояснив: «Ставати у полі, а тим більше зривати колоски не можна! Це ж власність фермера!».

Першу зупинку Деніс зробив біля старовинної церкви.

До нас підійшов літній сивоголовий чоловік, очевидно, служитель. Вклонившись Кенонам, як давнім знайомим, запитав хто їх супутниця. Хілда відповіла, і старий британець з радістю і здивуванням вигукнув: «О-о-о! Горбі! Перестройка!» — і довго тиснув мені руку. Про Україну, на жаль, він почув уперше...

У мальовничому селі, де ми зупинилися на обід, у центрі стояв пам'ятник. «Кому він?» — запитала я у Хілди. «Землякам-солдатам, які загинули у другій світовій війні», — відповіла вона. І додала: «Деніс теж воював у британській армії проти Гітлера. А я залишилася сама з двома маленькими дітьми у Лондоні, який безперервно бомбили фашисти. Це було так жахливо».— зітхнула вона.

— Мій батько теж пройшов війну, — тихо сказала я. — А два моїх двадцятирічних дядьки загинули.

Деніс з розумінням похитав сивою головою.

Ми підійшли до постаменту, навкруг якого полум'яніла сальвія. Чотири прізвища і дати «1920 — 1943 рр.» було викарбувано на сірому граніті.

...Перед моїми очима раптом попливли нескінченні списки на скромному обеліску рідного села...

На запрошення мера містера Кейсі наша група з англійськими друзями відвідала мерію.

Виявилося, ми перші гості з «Росії». Втім, коли мерові, як годиться, вручили подарунки — петриківський розпис і рушники, він пригадав, що вже дещо чув про «Юкрейн», і для уточнення додав: «Єс, єс, Кієв, Чорнобил...».

Раз на чотири роки, розповіли нам за кавою, оновлюється районний парламент. А от для мера рамки жорсткі — його обирають лиш на один рік. Попри такий короткий строк перебування при владі, мер назавжди залишається в історії району: його прізвище, як і попередників, викарбувано на мармуровій стелі мерії, якій уже не одна сотня літ.

Поки помічник відповідав на наші запитання, у залі з'явився сам Кейсі. Тепер він був уже не в звичайному костюмі, а в пурпуровій мантії з соболячою накидкою і позолоченим жезлом у руці.

— Це традиційне вбрання, — з гордістю пояснив він. — Йому не одне століття, як і нашій демократії... Під час офіційних заходів мер повинен з'являтися лише так.

...Згодом водій готував у дворі клубу свій мікроавтобус до чергової мандрівки по вечірньому Лондону, а ми стояли біля нього, спостерігаючи життя вулиці. Перехожих можна було полічити на пальцях, і тому нашу увагу відразу привернув чоловік, що йшов від супермаркету. Його обличчя здалося знайомим. Придивившись, ми пізнали у скромній постаті, одягнутій у сірі коротуваті штани і стару шведку... мера району Бакін-Дагенхема містера Кейсі!.. Він ніс в «авоськї» батон хліба, кока-колу і в'язку бананів (їх там носять, як у нас картоплю).

Подиву нашому не було меж. Від здивування ми навіть забули запитати у Йєна, чи надається у них мерові, прізвище якого навічно заноситься в історію, службовий автомобіль?..

Прокручуючи нині у пам'яті «плівку» перебування в Лондоні, ловлю себе на думці, що попри всі дива, найяскравіші враження лишилися від теплих вечорів у товаристві господарів. Ми пізнавали Англію не з сяючих вітрин супермаркетів, а у спілкуванні з людьми. І зрозуміли, що у них, як і в нас, є чимало проблем, тільки стримані британці не схильні багато про них говорити.

Лідія ТИТАРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Еврика!

М'ЯКА ПОСАДКА ЗАБЕЗПЕЧЕНА

Науково-дослідний центр НАСА і відділення «Спейс сістемз груп» фірми «Ханніуелл» завершили роботу щодо створення принципово нової системи автоматичної посадки.

Ця система забезпечить наведення цивільних літаків при заходженні на посадку в поганих погодних умовах та надійну автоматизовану посадку космічних кораблів. Нині апарат фірми «Ханніуелл» проходить випробовування на борту літака «Боїнг-747» і, як вважають спеціалісти, перші результати показують надійність нового пристрою.

ОБІЙДЕМОСЯ БЕЗ БЕНЗИНУ

Фірма «Дженерал моторс» планує налагодити серійне виробництво невеликого двомісного електромобіля спортивного типу, який нагадує автомобілі, подібні до тих, що були показані на автосалоні у Сан-Франціско. За оцінками фірми «Крайслер», електромобілі першого покоління матимуть максимальну довжину пробігу — близько 160 кілометрів. Спеціалісти вважають, що електромобілі можуть сподобатися покупцям за своїми якостями: безшумністю роботи і простотою конструкції двигуна.

СУПЕРКЕРАМІКА

Група англійських учених розробила простий і недорогий спосіб одержання міцної кераміки, яка має здатність опору під час випалювання.

Вона складається з міцного шару карбіду кремнію і графіту. Новий матеріал міцніший від деревини і витримує великі температури при нагріванні.

АКУЛО, БЕРЕЖИСЬ-НО!

Південноамериканські вчені з комітету по захисту акул розробили електромагнітну систему відлякування морських хижачок, яка замінить звичні захисні сітки в районах масового купання.

Суть нової системи полягає в утворенні навколо пляжів електромагнітного поля, яке примусить акул триматись осторонь району, що охороняється. Якщо докучлива хижачка спробує прорватися крізь невидиму загрозу, вона зіткнеться з хвилями електрошоку невеликої сили.

Система, як запевняють її винахідники, спрямована тільки проти акул і не заподіє ніякої шкоди іншим мешканцям моря.

Погляд

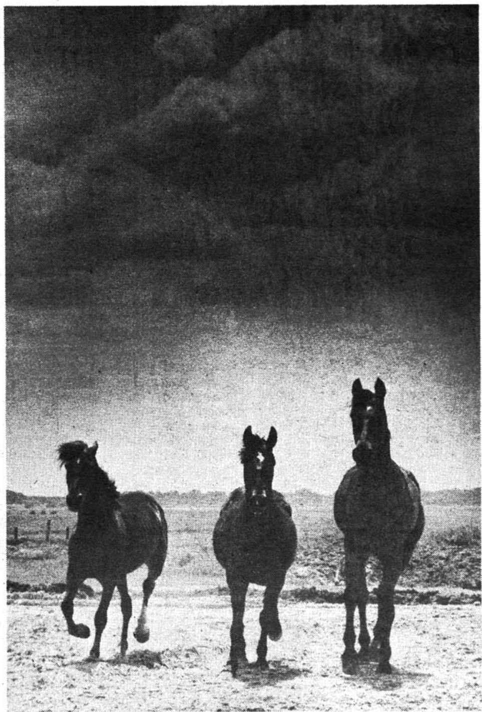
ПРИНЦЕСА XXI СТОЛІТТЯ

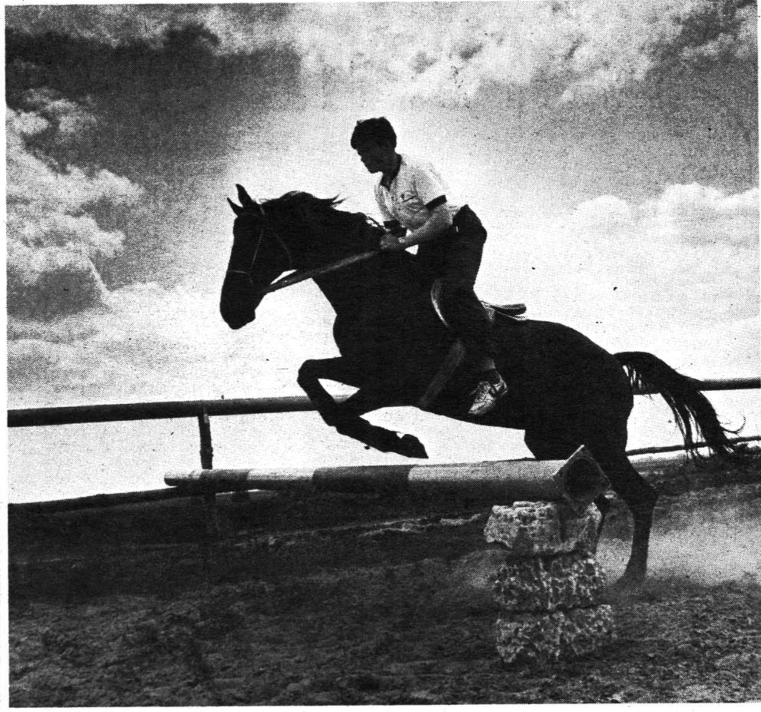
POUR THIERRY MUGLER ELLE EST LA PRINCESSE DU XXI SIECLE

Індустрія виробництва найсучасніших моделей одягу приносить величезні доходи всім, хто до неї причетний. Так вважає французька газета «Монд», розповідаючи про одного з найпопулярніших на Заході модельєрів Террі Мюглера. Свою манекенницю Естель Холлідей він називає принцесою XXI століття.

Та й справді, чому б так не казати, якщо «від Мюглера» прагне одягатись пів-Європи, а список замовлень перейшов рубіж двохтисячного року. При тому, що модельєр одержує великі доходи, він ще й рятує красою світ...

Фото ТАРС.

І КІНЬ У ЧИСТІМ ПОЛІ...

(Продовження.
Початок на 1-й стор.).

—Ось тут і зводитимемо новий кінноспортивний комплекс з дитячо-юнацькою школою,— розповідає голова Броварської райради товариства «Колос» Віктор Соколик. І переходить на мову арифметики. — Біля траси наші 15 гектарів. Он там — ще два з половиною. Тут можна збудувати готель, або кемпінг, автостанцію. Трохи далі чарівна місцевість площею в п'ять гектарів: гайок, озеро. Поставимо будиночки, запустимо у водойму рибу. Все це я розповідаю для того, щоб підкреслити, що ми володіємо найціннішим — землею. Але для реалізації задуманого необхідні кошти. Можливо, хтось має їх і залюбки скооперується з нами. Тут, на території селища Калита, можна побудувати кінноспортивний центр міжнародного класу...

(Закінчення на 16-й стор.).

Фото Миколи БОЧКА.

ПРО КУБУ, І НЕ ТІЛЬКИ

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ ЧЕТВЕРТА І ОСТАННЯ

ДИВНО, але сільська місцевість Куби нагадує Україну. За винятком, звичайно, кокосових пальм та деяких інших дерев. Невеличкі села, сказати б, хуторці, невеличкі будиночки під стріхою з пальмового листя, мальовничий ландшафт навколо, річечки й озерця — то все справді Україну, якщо не сьогочасну, то не таку вже й давню, нагадує.

Сьогодні на Кубі з харчуванням, як уже йшлося, сутужно. Розрив зв'язків з країнами Східної Європи, ненадійність зв'язків з Союзом свою справу зробили. І Куба постала перед продовольчою проблемою. Тропічні культури, зокрема банани, батат та й інші — кукурудза, картопля вимагають значної ручної праці. Бо після тропічних дощів бур'ян росте втричі швидше, ніж у нас. Тільки встигай сапати. А тропічна спека, в свою чергу, вимагає вологи. Оскільки ж сезони дощів і спеки чергуються, а не розподіляються рівномірно, то й турбот у кубинських аграріїв завжди вистачає. Наш хлібороб може хоч узимку трохи перепочити, кубинський має крутитися цілорічно.

Як же вирішує Куба продовольчу проблему? В аграрному секторі не вистачає робочих рук. Що ж зробили? Ретельно, на 60 відсотків, скоротили партійний апарат. Та апарат муніципій і провінцій, по-нашому сказати б, радянський. Звернулися і до робітників. Запропонували: хто бажає добровільно два роки попрацювати в сільській місцевості — приїздіть у літні табори. Зарплата досить висока. Кожні два тижні — на два дні додому. А хто забажає назовсім залишитися у сільській місцевості, тому держава допоможе побудуватися.

З Умберто Крусом, членом виконкому провінції Гавана, їдемо в один з таких таборів. Через годину ми на території господарства, яке зветься контингент імені Хуана Дельгадо. Червонозем. На ньому вирощують банани за системою, яка зветься «мікроджет». Це коли до кожної рослини по трубочці підведено воду з підживленням.

Тропічна спека. А на полі — чоловіки з сапками. Десь удвічі більшими за прийняті у нас. Виполюють бур'ян біля молодих бананових рослин. Знайомимось. Рей Малет, колишній працівник муніципальних органів влади. Зарплата йому, як і іншим, збережена попередня, та ще йде доплата за врожайність. Залишивши сапки, на хвилину підходять його товариші. Так, всі зголосилися сюди добровільно. Від нинішніх своїх домівок виїхали за 80—90 кілометрів. Вже в таборі дізнаємося, що з 246 членів контингенту понад 150 подали заяви про те, що бажають назавжди залишитися в сільській місцевості. Почалося будівництво житла.

— Це допоможе і продовольчу проблему вирішити, і попит на житло в містах зменшити, — розповідає директор контингенту Оскар Гейєркен, в недавньому минулому викладач хімії.

САМ табір — впорядкована, засіяна квітами територія. Кухня, їдальня, зал для зібрань, медпункт, спальні кімнати, туалети, душові. Скрізь — порядок. Рівень комфорту нагадує швидше не тимчасове, а постійне житло. На Кубі увага до людини — не слова, а діла. Нам з гордістю показують величезну плантацію вже вирощених рослин з важкими гронами дозріваючих бананів. Врожай збирають цілорічно. Вирощують тут і картоплю, і інші культури. Навантаження велике. Працюють по десять годин. На кожного припадає по 1,5 гектара культур. Тільки зрошення автоматичне, все інше — ручна праця. Бо й з пальним скрутно, та й специфіка вирощування багатьох тропічних культур механізації не піддається.

Одна деталь. У складі контингенту майже всі — комуністи. Але секретар парторганізації — не звільнений. Працює в полі нарівні з усіма. Контингент входить до складу держгоспу і йому здає продукцію.

Добровольці влаштовуються в сільській місцевості серйозно. Для навчання їхніх дітей поруч збудовані сільськогосподарські політехнікуми, кожний з яких має свої плантації різних культур. Хоча це зовсім не означає, що кожна сільська дитина має одержати саме сільськогосподарську освіту. Але безперечно розумним є те, що за цією освітою не треба їхати на кілька років до міста.

Та в провінції Гавана, і не лише в ній, є не тільки державні господарства, кооперативи, але й селяни, які самі володіють своєю землею. Насильної колективізації чи одержавлення Куба не знала. Селян-землевласників тільки в провінції Гавана — сотні. На наше прохання їдемо до одного з них.

Звичайний селянський будинок. Приміщення для худоби й птиці. Великий, але дружелюбний пес у дворі. Старий, добре доглянутий «Шевроле». І господар, літній селянин Гільєрмо Вальдес Перес. Йому за п'ятдесят. Досить поглянути на його важкі мускулясті руки з великими вузлуватими пальцями, щоб зрозуміти: перед вами — трудяга. Поле його одразу за будинком: кукурудза, банани, юка, маланга, цибуля, часник, трава для волів.

— У мене 23 гектари землі. Два сини ще вчаться, допомагають на канікулах. Тож працюю разом з дружиною, двоюрідним братом, ще двома родичами. В гарячу пору запрошую 4—5 пенсіонерів. Техніка? Ні, техніки немає, є лише пристосування для внесення добрив. Основна сила — четверо моїх волів. Та й що зробиш трактором, коли не вистачає пального.

ЧИМ допомагає держава? Безплатно провела електрику, безплатно вчить моїх синів, знову ж таки безкоштовна медична допомога. Держава ж і замовляє, врожай яких культур їй від мене потрібний. Якщо замовлена культура загинула — циклон або ще якесь нещастя, — то держава сплачує 65 відсотків вартості врожаю, що пропав. Одним словом, є певні гарантії.

Гільєрмо розповідає не поспішаючи, статечно. Мабуть, землероби у всіх краях чимось схожі.

— Чи сплачуєте якийсь податок?

— Так, п'ять відсотків від врожаю.

— Чи можуть ваші сини стати вашими спадкоємцями?

— Безперечно. Я їм передам і землю, і ферму.

— Хто встановлює закупівельні ціни на продукцію?

— Держава. Правда, кілька років тому завели ринки, і можна було продавати там за вільними цінами. А потім ті ринки закрили.

— А для вас як краще?

Гільєрмо замислюється. Присутні при розмові товариші з провінційних органів влади, з асоціації дрібних землевласників наводять аргументи на користь того, що без ринків краще. Та Гільєрмо не поспішає з відповіддю. Ми в свою чергу розповідаємо про китайський варіант. Там селянин сам вибирає, кому продати врожай — державі чи на ринку. Але залежно від цього і купує необхідний реманент і пальне на ринку або за державними цінами. Наші голоси не вщухають. Так, держава тут турбується про фермера. Керівники держави час від часу збирають окремо представників держгоспів, кооперативів, фермерів. Радяться, вникають у проблеми, допомагають їх вирішити. І все ж... не поспішає з відповіддю наш головний співрозмовник.

Голова Національної асамблеї Народної влади Хуан Ескалона Регера розповідав нам, що відбулося, коли на Кубі відкрили ринки для продажу селянської продукції. За його словами, почали наживатися посередники. Продала держава, наприклад, одному кооперативові шість вантажівок, щоб обслуговувати селян, перевозити їх продукцію на ринок. А ті почали шукати вигіднішої роботи. То в порту, то ще десь. Так ринки і закрили, щоб посередник занадто не наживався.

Ми подумали: так роботу того ж посередника можна регулювати податками. Обслуговуєш селянина — плати державі менше, виконуєш іншу вигіднішу роботу — сплачуй більше. Все це можна передбачити в статуті посередницького кооперативу.

На Кубі мислять інакше. Побоюються збагачення окремих верств. Тому й ринки взяли та й закрили. Просте рішення, а чи найкраще? Втім, ми зовсім не претендуємо на те, щоб роздавати поради. Як чинити — то справа самих кубинців. І це право треба поважати.

Але ось і Гільєрмо дає відповідь на наше запитання. Оглядає спочатку всіх співрозмовників, які завели цілу теоретичну дискусію, і каже:

— Краще мати право на вибір: або державі, або на ринку. Або захотів, то частину туди й частину туди.

І припинилася дискусія. Особливо, коли до думки Гільєрмо приєднався присутній при цій розмові його товариш, фермер Сіонел Фернандес Мендес.

Отже, завважимо головне: кубинці не стали наслідувати жахливого прикладу радянської колективізації. Шануючи свого селянина, вони дали йому реальну можливість вибирати: державне господарство, кооператив чи фермерство. І навіть необхідність меліорації (а вона для Куби нагальна) не змушує владу заганяти селян в кооперативи. Хоча в такий спосіб і легше було б меліорувати землі. Вибір селянинові підказує саме життя. А щодо вільного продажу селянської продукції — вирішать на Кубі і це питання. Під впливом часу. Бо тут не втратили головного — поваги до селянина, до його волі.

У нинішньому році Куба вже поставила в СРСР більше продукції, ніж одержала (в грошовому виразі). З Куби прибули цитрусові, нікель, цукор, ліки. З СРСР — тільки пальне. В меншій кількості, ніж раніше.

КУБА має свої торговельні структури в 36 країнах світу. Україна, таким чином, може разом з цими структурами утворювати спільні підприємства, щоб постачати продукцію в треті країни. Скажімо, вже сьогодні Куба не задовольняє всіх заявок на ортопедичні пристрої — не вистачає металу. На Україні ж він є. То можна об'єднати зусилля і спільно торгувати. Є й цілий ряд інших взаємовигідних справ. Досить сказати, що Куба виробляє сьогодні 830 видів сучасних ліків... А ще ж — цитрусові, інші тропічні культури, цукор-сирець, який можна переробляти на заводах України й продавати іншим республікам, і т. ін.

Куба не шкодує зусиль і коштів на лікування наших чорнобильських дітей. Виділяють кошти на це й багаті держави, й різні фонди на Заході. Спасибі їм. Але скажемо так, як сказав недавно відомий кіноактор Іван Гаврилюк, представляючи телеглядачам творчість Івана Миколайчука: коли мільйонер влаштовує благодійницький обід, то він, мільйонер, і мусить те робити. Коли ж щось подібне влаштовує бідняк, то це вже — щедрість.

Куба — країна гордих людей. І — щедрих. До наших дітей. Не забуваймо про це. І ще одне. Куба почала жити, не оглядаючись на допомогу СРСР, розраховуючи на власні сили. І багато чого досягла в цьому. Отже, вона може бути надійним, непідступним і взаємовигідним партнером України на міжнародному ринку.

Ігор ГРУШКО,
Сергій ПРАВДЕНКО.

(Закінчення. Початок дивіться у номерах 120, 121, і 122 «Голосу України»).

На фото: члени сільськогосподарського контингенту на банановому полі.

БЕЗ ПРЯМОЇ ДІЇ

Так оцінює Закон про місцеві Ради народних депутатів Української РСР і місцеве самоврядування заступник голови Запорізької облради Вячеслав Похвальський

— Тепер цей документ вимагає підзаконних актів, коментарів, розробки механізму його реалізації. А це час, якого ми й так втратили багато. Очевидно, потрібно було б проект Закону направити на апробацію в Ради різних рівнів. Переконаний, ми позбулися б деяких недоречностей. Наприклад, варто було б у статті 28 повніше визначити компетенцію обласної Ради, делегувати їй більше повноважень. Певною мірою дискриміновані районні Ради у містах. Скажімо, у Києві, Харкові та й у Запоріжжі є райони, які налічують до 200 тисяч жителів. Це ж справжнє місто, а Закон позбавляє їх значної частини прав, вибиває грунт з-під самостійної роботи.

Одним словом, виникають суперечності, недомовленості, неясності. А це вже відкриває можливості для зловживань. Тому я вважаю, що Закон мав би бути прямої дії.

Є ще один аспект того, що цей документ не набрав реальної сили: економіка відстає від політики. Ось, наприклад, у нашій області 18 районів, а 16 з них на дотації. Якби був еквівалентний товарообмін між промисловістю і аграрним комплексом, була встановлена плата за користування землею та зроблено ще ряд необхідних суто економічних кроків, то ми б уже сьогодні позбулися цієї збитковості. І не дивилися б городяни на село як на нахлібника. В зовсім іншому становищі були б і Ради. А так звідки брати гроші, з чого формувати бюджет, коли прибутків немає. Тут Верховна Рада УРСР запізнюється з прийняттям рішень, бо багато часу займають ідеологічні суперечки. Переконаний, їх треба винести за межі сесійного залу і з'ясовувати відносини в дискусійних депутатських клубах. Бо сьогодні виходить так, що політичні амбіції відсторонюють життя людей. Власне те, заради чого й мають працювати депутати. До речі, подібна вада є практично в усіх Радах. І тут треба шукати компроміси, точки дотику, а не поглиблювати розмежування.

Стаття 37. Компетенція обласної Ради.

3) розробляє і затверджує обласний бюджет та звіти про його виконання, сприяє у встановлених законом випадках збалансованості бюджетів адміністративно-територіальних одиниць на території області.

Це ще одне питання, яке не зовсім чітко записано в Законі. Я прихильник одноканальної схеми формування бюджету. І йти воно повинно знизу вверх. А що ми маємо сьогодні? Я пам'ятаю, як у Києві нас переконували, що для Запоріжжя досить мати 35 відсотків відрахувань від прибутків місцевих підприємств, а для сусідньої області, наприклад, віддавали вже 70 відсотків. Але ж проблеми, які стоять перед нами, не менші. Ми повинні фінансувати театри, наукові центри, дитячі заклади, вузи, школи... Хто сьогодні порахував, скільки на це потрібно грошей? Тут ні про яке самоврядування, самофінансування, самопланування й мови бути не може. Знову треба звертатись до Верховної Ради і просити допомоги. Отут відбувається ланцюгова реакція: у Києві тиснуть на нас, ми на райони, а вони теж знаходять кого обмежити.

Звичайно, така ситуація мало кого влаштовує. Особливо на місцях. Довго ми боролись, однак дечого досягли: маємо дозвіл на те, що Запорізька область буде працювати в умовах експерименту по самофінансуванню і самоврядуванню. Ми вже маємо 590 малих орендних, спільних підприємств, 9 асоціацій і корпорацій. Повинен сказати, що це дало нам додатково в бюджет області 20 мільйонів карбованців.

Йти таким шляхом ми націлюємо всі Ради. Тут, очевидно, необхідно перш за все ламати психологію утриманства, розбудити підприємливість, ініціативу. З цією метою ми запросили зарубіжних бізнесменів, співробітників муніципалітетів поділитися досвідом господарювання. Недешево це обійшлося, але користь є. Візьміть той же Дніпрорудний, Василівську Раду. Там уже люди працюють, відмовляються від застарілої звички щось ділити, в когось щось просити. Самі шукають джерела фінансування і спрямовують кошти на вирішення нагальних проблем.

Стаття 20. Функції Рад.

Ради народних депутатів у межах своєї компетенції самостійно вирішують усі питання місцевого значення, виходячи з інтересів громадян, які проживають на їх території, та державних інтересів, проводять у життя рішення вищестоящих органів державної влади, забезпечують додержання законності і правопорядку.

Ми провели інвентаризацію всієї роздрібної торгівлі, сфери побутового обслуговування і паралельно затвердили комісію по приватизації. Підготували Положення й програму, згідно з якими будемо передавати поки що невеликі крамнички, пункти прокату, пошиття одягу і таке інше у власність громадян. Особисто я переконаний: доки людина не буде безпосередньо зацікавлена кінцевим результатом своєї праці, підняти на якісно новий рівень сферу торгівлі і побуту ми не зможемо.

Щоправда, мені більше до вподоби термін роздержавлення, а не приватизації. Ми не можемо повертатися до тих форм власності, яка була 100 років тому. Це особливо стосується промислових підприємств і землі. Я сам із села і добре знаю думку своїх односельців та й не лише їхню. А вона полягає в тому, що не може бути земля тільки товаром. Я прихильник усілякої підтримки — фінансової і матеріально-технічної — фермерства. Але не зможе воно найближчими роками істотно впливати на розв'язання продовольчої проблеми. Можливо, в другому поколінні у нас з'являться справжні фермери. Поки що варто розвивати різноманітні форми господарювання: орендну, колгоспну, фермерську і інші, які можуть виникнути. Це ж стосується і підприємств. Очевидно, роздержавлення приведе до появи колективної трудової власності, акціонерної та й суто приватної. Переконаний, ми повинні дозволяти те, що йде на користь людям.

Тут у мене викликають смуток два аспекти. На жаль, чи то національні наші риси, чи набуті за останні роки — непрофесіоналізм і заздрість. Чому ми звикли рахувати гроші в чужій кишені, чому ми не думаємо, якою важкою працею вони даються тому ж фермеру, орендарю? І взагалі вважаю варварством, коли свої ж люди палять клуні, псують техніку, нищать посіви у тих, хто ризикнув вийти з колгоспу і сам обробляє землю.

Стаття 38. Виключна компетенція Рад.

29) скасування дозволу на господарську діяльність або припинення роботи підприємств (об'єднань), організацій і установ у разі порушення ними законодавства про охорону природи, землекористування і використання місцевих природних ресурсів, санітарію і охорону здоров'я, безпеку у використанні трудових ресурсів, в інших випадках порушення законодавства.

Років двадцять тому Запоріжжям можна було пройти в білій сорочці. Нині за рік на голову кожного жителя падає до 350 кілограмів всякого бруду. Закон про місцеві Ради і місцеве самоврядування дав нам важелі впливу. Але як ними користуватись? Уявіть собі, закрили ми на короткий час гідролізний завод. По-перше, робітники залишилися без заробітку. По-друге, в місті та й області зникли дріжджі. А це хліб... А якщо ми зупинимо наші металургійні гіганти, які є основними джерелами забруднення. Що тоді буде? Штрафні ж санкції ефективні в застосуванні до малих підприємств, а великі сплачують їх без особливих проблем. До речі, фінансування природоохоронних закладів сміхотворно мале. Хоча ціна тут не в карбованцях, а в здоров'ї людей. Цілком очевидно, що потрібен комплексний підхід, а починати треба з формування екологічної свідомості суспільства і кожної окремої людини.

Цей останній приклад наштовхує на думку, що, якби навіть Закон про місцеві Ради і місцеве самоврядування був бездоганним (а що він має істотні вади, ми переконались), наївно було б сподіватись, що він міг би діяти. Суспільство — це система. І до того часу, поки не буде налагоджено наше життя в повному обсязі, окремо взятий закон навряд чи може запрацювати безперебійно.

Від редакції. З останньою думкою Вячеслава Похвальського важко не погодитись. Однак варто зауважити, що суспільна система складається з певних частин. Отож працювати нормально вона може тоді, коли кожна її складова матиме своє чітко визначене місце і повноцінно виконуватиме притаманні їй функції. Над цим двоєдиним завданням і працює Верховна Рада України.

Що стосується Закону про місцеві Ради і місцеве самоврядування, то думки учасників розмови збігаються в тому, що він необхідний, разом з тим не до кінця продуманий і поки що не має механізму реалізації. Очевидно, доведеться вносити зміни, доповнення, уточнення. Оскільки Закон не прямої дії, то будуть підготовлені і підзаконні акти.

Разом з тим насторожує ситуація, коли навіть після прийняття Закону і, здавалося б, обов'язкового його виконання на всіх рівнях мова йде про «експеримент». Можливо, досить нам експериментувати, а жити за нормами правової держави?!

Анатолій ГОРЛОВ,
перший заступник головного редактора.

ПІДКОП ПІД КОНТОРУ

Не скажеш, що конфліктна та, вочевидь, таки напружена ситуація виникла нещодавно між Одеською районною міською та Київською районною Радами народних депутатів. І причиною тому — ринок. Не в широкому розумінні, що означає, як відомо, сферу товарного обміну, а у вузькопрактичному, яке ще можна виразити синонімом «базар». Конкретно: йдеться про колгоспний ринок «Південний», що на території Київського району. Однак тутешня Рада та її виконком над ним не господарі, бо підпорядкований ринок спеціалізованому міському об'єднанню, себто — міській Раді та її виконкому. А це, вважають у районі, тільки на шкоду забезпеченню його мешканців продуктами харчування.

Тому питання про подальшу долю «Південного» було навіть винесено на сесію Київської райради. Депутати сказали: оскільки наш ринок — не наш, селяни завертають туди дедалі рідше, усе частіше прямують на «Привоз» та «Новий» — тож там і ціни нижчі. А престижність «Південного» падає тому, що тут ніяких умов: ні автомашину поставити, ні на ночівлю влаштуватися, прилавків не вистачає, санітарний стан — такий-сякий... , А міське об'єднання ніби цього не бачить, центральний «Привоз» йому більше до душі, ніж віддалений «Південний».

Констатуючи таку несправедливість, депутати райради зажадали передачі ринку в свою комунальну власність. Отоді, запевнили, там не просто порядок наведемо, а здійснимо спеціальну програму розширення й вдосконалення торговельних площ, докорінного поліпшення побуту і для продавців, і для покупців. А в результаті — й потік продовольства зросте, й ціни зменшаться.

Своє рішення-прохання, підкріплене посиланням на відповідні статті Закону УРСР про місцеве самоврядування, Київська райрада направила до Ради міської. А там замислилися: це ж що вийде, коли всі райради, на території яких розташовані колгоспні продовольчі ринки, захочуть за прикладом своїх колег з Київської тими ринками заволодіти? Навіщо ж тоді наше об'єднання? А з другого боку, закон є закон. Отака головоломка.

Поки в Одеській міській Раді її розплутують, висловимо й ми свою думку: якщо люди хочуть, то чому б не піти їм назустріч? Може, саме їм, які щодня безпосередньо спілкуються зі своїми виборцями, і справді видніше, як задовольняти їхні запити? А як же, скажете, об'єднання? По-перше, ще не відомо, чи будуть інші райради наслідувати приклад Київської. По-друге, для ринку — не тільки у вузькому розумінні — може й краще, коли однією конторою стане менше?

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

ЧИМ ЖИВЕШ, АРМІЄ?

На сесії Харківської міської Ради народних депутатів прийнято рішення про утворення постійної комісії по зв'язках з армією.

У депутатів було немало підстав для цього. У місті сутужно з житлом для військовослужбовців, самих тільки офіцерів стоїть на черзі кількасот. До того ж найближчим часом у Харкові планується розквартирувати з'єднання, яке передислокується сюди із Східної Європи. Є й інші проблеми.

Пропозиція про створення постійної комісії пройшла, однак, не відразу. Справа в тому, що деякі депутати висловили серйозні претензії до військових, до тієї ролі, яку армія часом відіграє в політичних подіях.

Володимир ФОМЕНКО.

ДУМАТИ, СПІВСТАВЛЯТИ — ЗАВЖДИ КОРИСНО. ТА ЧИ ЗАВЖДИ МИ ЦЕ РОБИМО? СКАЖІМО, ЧИ ДОБРЕ ЗНАЄМО ПРЕДМЕТ, ЯКИЙ КРИТИКУЄМО? ОСЬ ОСТАННІМ ЧАСОМ СТАЛО МОДНИМ КРИТИКУВАТИ МАРКСИЗМ. ЧИ ЗАВЖДИ СПРАВЕДЛИВО? ДОТРИМУЮЮЧИСЬ СВОГО ПРИНЦИПУ — ДАВАТИ МОЖЛИВІСТЬ ЧИТАЧЕВІ СПІВСТАВЛЯТИ РІЗНІ ТОЧКИ ЗОРУ, ПЕРЕДРУКОВУЄМО ЦІКАВУ, НА НАШУ ДУМКУ, ДИСКУСІЙНУ СТАТТЮ ПРОФЕСОРА СЕРГІЯ МАРЄЄВА З ГАЗЕТИ «РАЗВИТИЕ». ОСКІЛЬКИ У СТАТТІ Є ПОСИЛАННЯ НА ПЕРШОДЖЕРЕЛА, НА РІЗНІ ВИДАННЯ, ТО ПЕРЕДРУКОВУЄМО ЇЇ МОВОЮ ОРИГІНАЛУ. ЗАВВАЖИМО, ЩО АВТОР СТАТТІ НІКОМУ НЕ НАВ'ЯЗУЄ СВОЇХ ДУМОК, АЛЕ КОПАЄ, ЯК КАЖУТЬ, ГЛИБОКО. ЧИ БУДУТЬ ІНШІ ДУМКИ ЩОДО ЦІЄЇ ПУБЛІКАЦІЇ? РЕДАКЦІЯ ГОТОВА НАДАТИ СЛОВО ОПОНЕНТАМ. БАЖАНО ТАКОЖ ВИСОКОГО РІВНЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ.

Сергей МАРЕЕВ

РАЗГУЛ ДИЛЕТ

> *«...Бывает так, что человек, здраво рассуждающий о явлениях определенного порядка, несет вздор, когда вопрос касается явлений другого порядка».*
>
> *Блез Паскаль*

ГОВОРЯТ, что раньше марксизму слепо поклонялись, что коммунистическая идеология — это слепая вера и т. д. Но слепо поклоняться можно только тому, что **не понято**. Так поймите же! Вот такой крик души вырывается невольно. Ведь вы поступаете точно так же, как и те, которые слепо верили или верят, только наоборот: те, не поняв, слепо верили, вы, не поняв, слепо отвергаете. Вы скажете: понять нельзя. Понять можно всё. Но одно можно понять, почему оно истинно. А другое можно понять, почему оно ложно. Но в обоих случаях, как учил Сократ, надо думать. И надо знать предмет.

Если раньше Маркса почитали, не читая, то теперь его же, не читая, отчитывают. Причем отчитывают все, как говорится, кому не лень, — и писатели, и журналисты, и «перестроившиеся» обществоведы, и идеологи. И оправдание этому по сути одно: кто сейчас осмелится заступиться за Маркса? И... несут люди вздор, потому что «вопрос касается явлений другого порядка». Несколько примеров такого «горя от ума» и хотелось бы привести, чтобы надо всем посмеяться разом.

Некто В. П. Макаренко «отчитывает» Маркса за то, что он якобы идеализирует «первобытный коммунизм» («Освобождение духа», с. 312). Но где это Макаренко вычитал у Маркса, совершенно непонятно. Мало того, всякий, кто действительно его все-таки читал, не мог не заметить, что Маркс выступал против всякой идеализации прошлого. И даже самую жесткую форму эксплуатации — рабство, они с Энгельсом ставили выше первобытной дикости, потому что она создала почву для расцвета античного искусства и всей античной культуры. А какой «панегирик» капитализму вы найдете в «Манифесте коммунистической партии»? Наверное, сейчас это стоит вспомнить.

«Буржуазия сыграла в истории чрезвычайно революционную роль... Буржуазия менее чем за сто лет своего классового господства создала более многочисленные и более грандиозные производительные силы, чем все предшествовавшие поколения, вместе взятые. Покорение сил природы, машинное производство, применение химии в промышленности и земледелии, пароходство, железные дороги, электрический телеграф, освоение для земледелия целых частей света, приспособление рек для судоходства, целые, словно вызванные из-под земли, массы населения,— какое из прежних столетий могло подозревать, что такие производительные силы дремлют в недрах общественного труда!».

Это что? «Идеализация» первобытного коммунизма? И вообще весь метод Маркса состоял не в апелляции к идеалу, не в конструировании идеала, а в анализе прежде всего противоречий существующего общества. Поэтому и коммунизм они с Энгельсом определяли не как идеал. «Коммунизм,— писали они,— для нас не **состояние**, которое должно быть установлено, не **идеал**, с которым должна сообразоваться действительность. Мы называем коммунизмом **действительное** движение, которое уничтожает теперешнее состояние».

И еще за целый ряд «ошибок» отчитывает как нерадивого школьника Маркса Макаренко. В том числе и за то, что тот считал, что идеология должна когда-нибудь исчезнуть из жизни общества. Да, действительно, Маркс и Энгельс считали, что идеология — это ложное сознание, которое переворачивает с ног на голову действительное положение вещей, когда жизнь подверстывается под определенные, из головы выдуманные идеи. Критике этого идеологического сознания они посвятили свою обширную совместную работу под названием «Немецкая идеология». Это первая работа во всей мировой литературе, целиком и полностью посвященная «деидеологизации», развенчиванию ложного сознания. Но Макаренко считает, что это невозможно, что Маркс — «утопист», и, выходит, люди всегда будут жить с мозгами, вывернутыми наизнанку.

«Хлеб» науки — это факты. И если факт уходит на задний план, вообще исключается из рассмотрения, а на передний план выступает амбициозное политиканство, то это и есть идеологизм в худшем смысле этого слова. Журналисту, отрабатывающему свой хлеб с помощью пера, может быть простительно чистое настроение, так сказать, экспрессия, увлечение, — без этого нет живого слова. Однако это совершенно не простительно ученому человеку, будь то физик, экономист или историк. В этой связи меня просто поразили свысока - невежественные суждения историка Ю. Афанасьева в заметке «Социал-демократия и перемены в Европе» («Век XX и мир», 1990, № 11). Взять, например, такое: «Маркс стоял у истоков всех современных течений, именующих себя социалистическими».

Социализм,— и это должно быть каждому школьнику известно,— возник до Маркса. Хотя в то же время было бы неисторично искать социалистические идеи в Библии и Коране, как это делает историк Ю. Афанасьев. И потом, почему тогда надо делать виновником всех социалистических течений Маркса, а не Библию и Коран. Наряду и параллельно с социализмом Маркса — Энгельса существовали социалистические течения, связанные с именами Прудона, Гесса, Лассаля, Бакунина, Герцена, Чернышевского. И если взять современную западную социал-демократию, то она, по крайней мере, в одинаковой степени считает своими духовными отцами и Маркса с Энгельсом, и Лассаля, хотя, по сути, это скорее продолжение лассальянства, чем марксизма. И если взять, например, такие идеи, как идея использования государства для социалистических преобразований, выкуп средств производства рабочими ассоциациями, социальное партнерство, то это все мы найдем у Лассаля. И, кстати, именно об этом было бы интересно поговорить сегодня, то есть конкретно и по существу, а не так, как у Афанасьева, у которого тема социал-демократии — это только повод, чтобы попинать марксизм.

«Мне представляется,— пишет Афанасьев,— что история человечества и его будущее определяются отнюдь не только — и даже не в первую очередь — борьбой классов или партий: опыт «реального социализма» показал, в частности, полную необоснованность марксистского тезиса о приоритете классовых интересов по отношению к национальным». И дальше, в одном и том же абзаце еще два раза «представляется».

Хорош был бы Маркс, если бы он сказал: «Мне представляется, что борьба классов характерна для предыстории человечества, когда человек еще не выходит за пределы животного существования». Во времена Маркса это было уже **фактом**. И Маркс, как всякий серьезный ученый, исходит из факта, а не из того, что «представляется». И потому Маркс не приписывал себе открытия этой борьбы. Это тоже факт. Но это состояние классовой борьбы Маркс никогда не считал идеальным состоянием общества. Идеалом для него было «обобществившееся человечество», иначе говоря, человеческое братство.

Что же касается приоритета национального по отношению к классовому, который, как «представляется» Афанасьеву, подтверждается опытом «реального социализма», то именно этот опыт показал и показывает, что там, где национальное берет верх над классовым, там льется кровь... И уж если исходить не только из опыта «реального социализма», но и из опыта истории, то что такое идеология (и практика) германского национал-социализма, как не выражение приоритета национального? Как раз именно там все строилось на этом приоритете, на идее превосходства нордической расы. Я бы сказал, историку полезно знать историю...

Неловко как-то читать политграмоту доктору исторических наук, но я готов крест целовать (хотя и атеист), что его публикации подобного рода не служат «идолу правды».

ГОВОРЯТ, что где-то недавно состоялся всемирный слет астрологов и всяких колдунов и прорицателей. Цель в том, чтобы согласовать как-то свои предсказания. А то получается, что все предсказывают по-разному, даже наоборот. Так вот, всем хулителям Маркса надо тоже собраться на всемирный конгресс, чтобы договориться, в чем конкретно надо его обвинять. Иначе получается какая-то странная несогласованность. Именно такая идея приходит в голову, если сопоставить обвинения уже упоминавшегося Макаренко, что Маркс против идеологии, и обвинения писателя Искандера, который кроет Маркса и марксистов за то, что они «идеологи». Опять же получается, что речь идет о явлениях разного порядка. Но, дорогие господа-товарищи, разберитесь, наконец, о чем у вас речь!

Критическое сражение Фазиля Искандера с «идеологией» состоялось на страницах журнала «Огонек». («Человек идеологизированный», 1990, № 11). И хотя дело прошлое, вернуться к этому стоит, во-первых, потому, что все позиции до сих пор сохраняются в том же виде, а, во-вторых, все это очень занятно опять же потому, что речь все время идет там о явлениях разного порядка. Взять, например, глубокомысленное рассуждение писателя о причинах самоубийства в странах с «демократическим режимом».

«Внешне парадоксально,— пишет он,— что в идеологизированном обществе при всех невероятных трудностях существования процент самоубийств гораздо меньше, чем в странах с демократическим режимом. Но если вдуматься, все правильно. Самоубийство — следствие ощущения личного краха. Чтобы ощутить личный крах, надо быть личностью».

Выходит, надо бороться за демократию, чтобы ощутить свой личный крах и... удавиться?! Выходит, чем больше демократии, тем меньше население?! А мы говорим: больше демократии, больше социализма! Нет, уж лучше тогда «идеологизированное общество»!

Фазиль Искандер даже не замечает, в какую диалектическую ловушку он попадает. И все потому, что речь идет о явлениях разного порядка. Искандер не проследил и не показал, какова все-таки конкретная связь между «демократическим режимом» и «ощущением личного краха». Связи этой он не отрицает. Но в чем она? Ответьте, дорогой инженер человеческих душ.

Нет, не простая это штука, идеология. И обращаться с ней надо аккуратно, а не так, как Афанасьев и Макаренко.

Не разобравшись в том, что это такое, Искандер сам впадает в идеологизм худшего рода, когда пытается объяснять нашу историю. Вы только послушайте эти сказочки про «идеологию».

«Сегодня, оглядываясь на наш исторический путь,— начинает свою печальную повесть Искандер,— мы с изумлением думаем: как могла идеологическая утопия столько лет править страной? Как она пришла к власти? Неужели наш народ был изначально поражен генетической склонностью верить в мессианские мифы?

Нет, конечно. Чтобы идеологическая утопия стала на достаточно большое время привлекательной для достаточно большой части нации, нужны были определенные исторические условия. Нужна была кровавая изнурительная война, разруха, голод, распад старого строя. Страдание, это каждый знает по себе, делает человека доста-

точно ле
шению к
гающему
этих стра
ослаблени
тельно ле
левому н
ренно об
знает ист

Вот и
революци
ся, как с
тали, что
руха, на
правящей
мощный
взрыв и р
низы не
рому, ве
лять по-
только «
ло» чело
этого по
вроде Ка
рый быс

что «б
воврем
И Л
объект
кой-то
ный» ф
своей
кой ги
мечтат
истово
сианск
са на
ком в
никак
ствите
мере,
Во-
слова,
тать».
тут «в
маркс
главе
ти, ос
ре» в
том, ч
дущей
чего.
главно

с не состоя-
жно быть ус-
деал, с кото-
бразоваться
. Мы назы-
ом действи-
е, которое
решнее сос-

й ряд «оши-
как ради-
Маркса Ма-
числе и за
л, что идео-
когда-нибудь
зни общест-
льно, Маркс
и, что идео-
жное созна-
еворачивает
действитель-
ещей, когда
вается под
з головы вы-
Критике это-
го сознания

производства рабочими ассоциациями, социальное партнерство, то это все мы найдем у Лассаля. И, кстати, именно об этом было бы интересно поговорить сегодня, то есть конкретно и по существу, а не так, как у Афанасьева, у которого тема социал-демократии — это только повод, чтобы попинать марксизм.

«Мне представляется,— пишет Афанасьев,— что история человечества и его будущее определяются отнюдь не только — и даже не в первую очередь — борьбой классов или партий: опыт «реального социализма» показал, в частности, полную необоснованность марксистского тезиса о приоритете классовых интересов по отношению к национальным». И дальше, в одном и том же

тив идеологии, и обвинения писателя Искандера, который кроет Маркса и марксистов за то, что они «идеологи». Опять же получается, что речь идет о явлениях разного порядка. Но, дорогие господа-товарищи, разберитесь, наконец, о чем у вас речь!

Критическое сражение Фазиля Искандера с «идеологией» состоялось на страницах журнала «Огонек». («Человек идеологизированный», 1990, № 11). И хотя дело прошлое, вернуться к этому стоит, во-первых, потому, что все позиции до сих пор сохраняются в том же виде, а, во-вторых, все это очень занятно опять же потому, что речь все время идет там о явлениях разного порядка. Взять, например, глубокомысленное рассуждение писателя о причинах самоубийст-

точно легковерным по отношению к человеку, предлагающему способ выхода из этих страданий. Психически ослабленный человек сравнительно легко подчиняется волевому напору того, кто уверенно объявляет о том, что знает истину».

Вот и вся «тайна» нашей революции! Вот, оказывается, как оно было! Мы-то считали, что война, голод, разруха, наглый дилетантизм правящей верхушки вызвали мощный революционный взрыв и распад старого строя: низы не хотят жить по-старому, верхи не могут управлять по-новому. Нет. Все это только «психически ослабило» человека, который из-за этого подчинился другому, вроде Кашпировского, который быстренько убедил всех,

только пролетариат, но и крестьянство, и все трудящиеся России,— в революции так или иначе участвовали все слои русского населения — начали крушить самодержавие почти безо всякого участия Ленина и большевиков. И почему «психически ослабленные» массы пошли все-таки впоследствии за большевиками, а не за кадетами, у которых была в руках фактическая власть и все, как говорится сейчас, средства массовой информации? Вот чего не могут нам объяснить ни Искандер, ни А. Ципко, ни В. Макаренко, ни Ю. Афанасьев.

Никакого объективного анализа. Никакого развала экономики, никакого кризиса верхов, никакого Григория Распутина, никакого полковника Романова, который под-

логизация проявляется уже в том, что «идеология» превращается у него в какую-то самостоятельную сущность. Она у него живет, борется, «правит страной», терпит «полный крах» («сегодня все видят, что идеология потерпела полный крах»). И вообще вся история идеологизируется у Искандера и превращается в библейский миф о совращении слабого («психически ослабленного») человека «идеологом» — змеем-искусителем.

Идеологизм, так сказать, «наоборот» ничем не лучше идеологизма сталинско-брежневского типа. Хотя последний, надо заметить, имеет мало общего с действительным марксизмом, который с самого начала выступил как критик всякой идеологии. Он лишает нас последних остат-

мим своим
бросает ске
на долгий
путь развит
лантливый ч
талантливый
моосуществи
и сделал э
идеологии.
ждать комму
даже если
его, он буд
Как-то слиш
не будет пе
слишком яс
своего совер
то другим и
ротким путе

Ни один
лабленный
не думал, ч
ме Шаляпи
или все буд
В каких к
книгах проч
дер? Ведь т
не найдешь
софском сл
дакцией Ро
и в «гениал
нии товари
«Кратком к
мунизме не
но даже Ал
будет петь
низм возни
движение у
доленных,
цель освобо
эксплуатаци
Для чего?
жизни.

ИДЕОЛ
ляетс
есть н
го а
ворен
ка. Скаже
плачем го
ми по вс
расстрелянн
бурге, то на
рабочих, ра
Дворцовой
ря 1905 го
сить оконча
вор, надо сч
купность ф
тельств. И и
метод Марк
чтобы прикр
тельные про
мой «общеч
ностей». Пр
человеческих
обществе, г
венно не ра
ется чистей
мом. Хотя
того, что ид
или являетс
ванное пред
совом харак
Свободным
может быть
но верное о
вующей соц
тельности.
нашем обще
ют ли в нем
ные и люд
служенно п
благами ци
вопросы, на
на дать исч
вет общест
не конструи
ти» и «иде
Это дело р
фии, искусс

Все это с
летантским
коммунизме
Шаляпин бу
Если идея
вратилась в
вающую пр
незаслужен
прохиндейст
то именно
положение
завуировать
дискредитир
выдавая ее
вершенство
искусства. Д
даже самы
«идеолог» к
думался.
уйти от фа
«ценностям
лами, по су
гизм, каким
ными «анти
мотивами н
ся в данном
И пора пер
марксизме
му словарю
му курсу».

Мал. Вас

ргей МАРЕЕВ

азгул дилетантизма

вою обшир-
работу под
ецкая идео-
вая работа
литературе,
стью посвя-
ологизации»,
ожного соз-
ренко счита-
зможно, что
ист», и, вы-
гда будут
вывернуты.

— это фак-
т уходит на
бще исклю-
трения, а на
ыступает ам-
иканство, то
огизм в худ-
того слова.
абатывающе-
помощью пе-
простительно
е, так ска-
, увлечение,
живого сло-
совершенно
ученому че-
физик, эко-
рик. В этой
то поразили
ежественные
ка Ю. Афа-
ке «Социал-
ремены в Ев-
XX и мир»,
зять, напри-
ркс стоял у
ременных те-
их себя со-
».

и это долж-
у школьнику
ик до Марк-
е время бы-
чно искать
е идеи в Биб-
ак это дела-
фанасьев. И
огда надо де-
всех социа-
ений Маркса,
Коран. Наря-
но с социа-
— Энгель-
социалисти-
связанные с
а, Гесса, Лас-
а, Герцена,
И если взять
адную соци-
то она, по
одинаковой
своими ду-
и Маркса с
ассаля, хотя,
рее продол-
нства, чем
ли взять, на-
деи, как идея
государства
ческих преоб-
куп средств

абзаце еще два раза «представляется».

Хорош был бы Маркс, если бы он сказал: «Мне представляется, что борьба классов характерна для предыстории человечества, когда человек еще не выходит за пределы животного существования». Во времена Маркса это было уже **фактом.** И Маркс, как всякий серьезный ученый, исходит из факта, а не из того, что «представляется». И потому Маркс не приписывал себе открытия этой борьбы. Это тоже факт. Но это состояние классовой борьбы Маркс никогда не считал идеальным состоянием общества. Идеалом для него было «обобществившееся человечество», иначе говоря, человеческое братство.

Что же касается приоритета национального по отношению к классовому, который, как «представляется» Афанасьеву, подтверждается опытом «реального социализма», то именно этот опыт показал и показывает, что там, где национальное берет верх над классовым, там льется кровь... И уж если исходить не только из опыта «реального социализма», но и из опыта истории, то что такое идеология (и практика) германского национал-социализма, как не выражение приоритета национального? Как раз именно там все строилось на этом приоритете, на идее превосходства нордической расы. Я бы сказал, историку полезно знать историю...

Неловко как-то читать политграмоту доктору исторических наук, но я готов крест целовать (хотя и атеист), что его публикации подобного рода не служат «идолу правды».

ГОВОРЯТ, что где-то недавно состоялся всемирный слет астрологов и всяких колдунов и прорицателей. Цель в том, чтобы согласовать как-то свои предсказания. А то получается, что все предсказывают по-разному, даже наоборот. Так вот, всем хулителям Маркса надо тоже собраться на всемирный конгресс, чтобы договориться, в чем конкретно надо его обвинять. Иначе получается какая-то странная несогласованность. Именно такая идея приходит в голову, если сопоставить обвинения уже упоминавшегося Макаренко, что Маркс про-

ва в странах с «демократическим режимом».

«Внешне парадоксально,— пишет он,— что в идеологизированном обществе при всех невероятных трудностях существования процент самоубийств гораздо меньше, чем в странах с демократическим режимом. Но если вдуматься, все правильно. Самоубийство — следствие ощущения личного краха. Чтобы ощутить личный крах, надо быть личностью».

Выходит, надо бороться за демократию, чтобы ощутить свой личный крах и... удавиться?! Выходит, чем больше демократии, тем меньше население?! А мы говорим: больше демократии, больше социализма! Нет, уж лучше тогда «идеологизированное общество»!

Фазиль Искандер даже не замечает, в какую диалектическую ловушку он попадает. И все потому, что речь идет о явлениях разного порядка. Искандер не проследил и не показал, какова все-таки конкретная связь между «демократическим режимом» и «ощущением личного краха». Связи этой он не отрицает. Но в чем она? Ответьте, дорогой инженер человеческих душ.

Нет, не простая это штука, идеология. И обращаться с ней надо аккуратно, а не так, как Афанасьев и Макаренко.

Не разобравшись в том, что это такое, Искандер сам впадает в идеологизм худшего рода, когда пытается объяснять нашу историю. Вы только послушайте эти сказочки про «идеологию».

«Сегодня, оглядываясь на наш исторический путь,— начинает свою печальную повесть Искандер,— мы с изумлением думаем: как могла идеологическая утопия столько лет править страной? Как она пришла к власти? Неужели наш народ был изначально поражен генетической склонностью верить в мессианские мифы?

Нет, конечно. Чтобы идеологическая утопия стала на достаточно большое время привлекательной для достаточно большой части нации, нужны были определенные исторические условия. Нужна была кровавая изнурительная война, разруха, голод, распад старого строя. Страдание, это каждый знает по себе, делает человека доста-

Если раньше Маркса почитали, не читая, то теперь не читая его отчитывают.

что «будильник прозвонил вовремя».

И Ленин, оказывается, не объективный теоретик, а какой-то «психически ослабленный» фанат. «Ленин при всей своей невероятной тактической гибкости был пламенным мечтателем. С религиозной истовостью он верил в мессианскую роль рабочего класса на земле. Эта вера, целиком вычитанная из Маркса, никак не соответствовала действительности, по крайней мере, в России XX века».

Во-первых, дорогой мастер слова, веру нельзя «вычитать». Во-вторых, при чем тут «вера» вообще? Тактика марксизма и большевиков во главе с Лениным, в частности, основывалась не на «вере» в рабочий класс, а на том, что этому классу в грядущей революции терять нечего. Ну и, наконец, самое главное: пролетариат, и не

писал отречение, как эскадрон сдал, никаких неудач на фронте. Ничего этого как будто бы не было. А была «вера». Была «мессианская идея», были «идеологи» — большевики. И вот от них-то все пошло-поехало. На что рассчитывают авторы этой новой историософии,— непонятно. На «психически ослабленных» людей?

«Отречение от идеологизации не должно превращаться в новый вид идеологизации, в новую ненависть». В этом Искандер абсолютно прав! Абстрактное отрицание любой общественной формы всегда дает в результате что-то уродливое. Но Искандер отрицает идеологию именно абстрактно, совершенно не отделяя праведное от грешного, и потому его «отречение от идеологизации» оборачивается самой настоящей идеологизацией. И эта идео-

ков научного метода в общественных науках и способствует распространению всякого рода социального знахарства и шаманизма. И не случайно современная общественная наука в странах с «демократическим режимом» в гораздо большей степени тяготеет к марксистскому методу, чем у нас.

Вот так получается и у Искандера, который, по его собственному признанию, изучал марксизм по «Философскому словарю», из которого он с удивлением узнал, что «Краткий курс» — «гениальное произведение товарища Сталина», а судит обо всем как бог Саваоф с высоты своего заоблачного трона. Взять, например, его рассуждения про коммунизм, про талант и про Шаляпина, так ведь животики надорвать можно. Только послушайте.

«Совершенство таланта са-

ГОЛОС України

...ерным по отно-...ловеку, предла-...соб выхода из ...ий. Психически ...человек сравни-...подчиняется во-...у того, кто уве-...яет о том, что ...».

...«тайна» нашей ...Вот, оказывает-...было! Мы-то счи-...йна, голод, раз-...й дилетантизм ...рхушки вызвали ...революционный ...д старого строя: ...ят жить по-ста-...не могут управ-...му. Нет. Все это ...ически ослаби-..., который из-за ...ился другому, ...ровского, кото-...ько убедил всех,

...ик - прозвонил

...казывается, не ...теоретик, а ка-...чески ослаблен-...Ленин при всей ...тной тактичес-...был пламенным ...религиозной ...верил в мес-...рабочего клас-...Эта вера, цели-...ая из Маркса, ...етствовала дей-...по крайней ...и XX века». ...дорогой мастер ...ельзя «вычи-...ых, при чем ...общe? Тактика ...ольшевиков во ...ым, в частнос-...ась не на «ве-... класс, а на ...классу в гря-...ции терять не-...конец, самое ...етариат, и не

только пролетариат, но и крестьянство, и все трудящиеся России,— в революции так или иначе участвовали все слои русского населения — начали крушить самодержавие почти безо всякого участия Ленина и большевиков. И почему «психически ослабленные» массы пошли все-таки впоследствии за большевиками, а не за кадетами, у которых была в руках фактическая власть и все, как говорится сейчас, средства массовой информации? Вот чего не могут нам объяснить ни Искандер, ни А. Ципко, ни В. Макаренко, ни Ю. Афанасьев.

Никакого объективного анализа. Никакого развала экономики, никакого кризиса верхов, никакого Григория Распутина, никакого полковника Романова, который подписал отречение, как эскадрон сдал, никаких неудач на фронте. Ничего этого как будто бы не было. А была «вера». Была «мессианская идея», были «идеологи» — большевики. И вот от них-то все пошло-поехало. На что рассчитывают авторы этой новой историософии,— непонятно. На «психически ослабленных» людей?

«Отречение от идеологизации не должно превращаться в новый вид идеологизации, в новую ненависть». В этом Искандер абсолютно прав! Абстрактное отрицание любой общественной формы всегда дает в результате что-то уродливое. Но Искандер отрицает идеологию именно абстрактно, совершенно не отделяя праведное от грешного, и потому его «отречение» от идеологизации» оборачивается самой настоящей идеологизацией. И эта идеологизация проявляется уже в том, что «идеология» превращается у него в какую-то самостоятельную сущность. Она у него живет, борется, «правит страной», терпит «полный крах» («сегодня все видят, что идеология потерпела полный крах»). И вообще вся история идеологизируется у Искандера и превращается в библейский миф о совращении слабого («психически ослабленного») человека «идеологом» — змеем-искусителем.

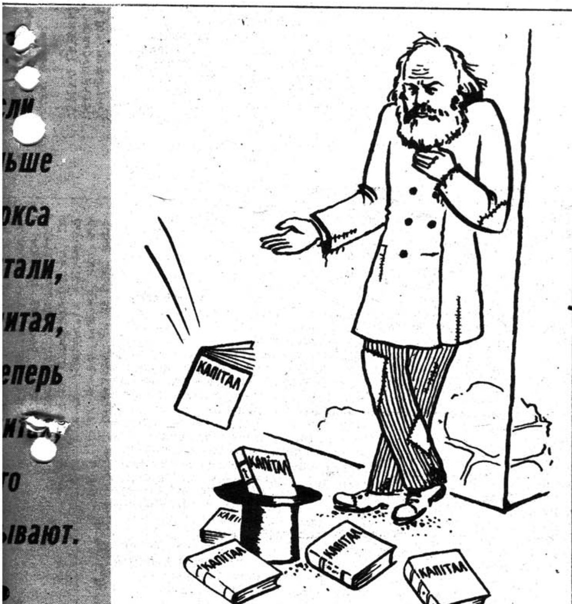
Идеологизм, так сказать, «наоборот» ничем не лучше идеологизма сталинско-брежневского типа. Хотя последний, надо заметить, имеет мало общего с действительным марксизмом, который с самого начала выступил как критик всякой идеологии. Он лишает нас последних остатков научного метода в общественных науках и способствует распространению всякого рода социального знахарства и шаманизма. И не случайно современная общественная наука в странах с «демократическим режимом» в гораздо большей степени тяготеет к марксистскому методу, чем у нас.

Вот так получается и у Искандера, который, по его собственному признанию, изучал марксизм по «Философскому словарю», из которого он с удивлением узнал, что «Краткий курс» — «гениальное произведение товарища Сталина», а судит обо всем как бог Саваоф с высоты своего заоблачного трона. Взять, например, его рассуждения про коммунизм, про талант и про Шаляпина, так ведь животики надорвать можно. Только послушайте.

«Совершенство таланта самим своим существованием бросает скептическую тень на долгий идеологический путь развития человека. Талантливый человек потому и талантливый, что он уже самоосуществился как личность и сделал это без помощи идеологии. Зачем Шаляпину ждать коммунизм? Неужели, даже если он и дождется его, он будет петь лучше? Как-то слишком ясно, что он не будет петь лучше. Как-то слишком ясно, что он достиг своего совершенства каким-то другим и притом более коротким путем».

Ни один психически не ослабленный человек никогда не думал, что при коммунизме Шаляпин пел бы лучше, или все будут Шаляпиными. В каких коммунистических книгах прочитал это Искандер? Ведь такого, кажется, не найдешь даже в «Философском словаре» под редакцией Розенталя и Юдина и в «гениальном произведении товарища Сталина» — «Кратком курсе». При коммунизме не только Шаляпин но даже Алла Пугачева не будет петь лучше. Коммунизм возник в Европе как движение угнетенных и обездоленных, поставившее себе цель освободить людей от эксплуатации и угнетения. Для чего? Для свободной жизни.

...ГАНТИЗМА

ИДЕОЛОГИЗМ появляется всюду, где есть неполнота научного анализа, недоговоренность, недомолвка. Скажем, когда мы плачем горючими слезами по всем Романовым, расстрелянным в Екатеринбурге, то надо вспомнить и о рабочих, расстрелянных на Дворцовой площади 9 января 1905 года. Чтобы выносить окончательный приговор, надо счесть всю совокупность фактов и обстоятельств. И именно этому учит метод Маркса, а не тому, чтобы прикрывать действительные противоречия ширмой «общечеловеческих ценностей». Пропаганда «общечеловеческих ценностей» в обществе, где люди существенно не равны, оборачивается чистейшим идеологизмом. Хотя это не исключает того, что идеологизмом было или является, гипертрофированное представление о классовом характере «ценностей». Свободным от идеологизма может быть только объективно верное отражение существующей социальной действительности. Есть ли классы в нашем обществе? Существуют ли в нем люди обездоленные и люди, которые незаслуженно пользуются всеми благами цивилизации? Вот вопросы, на которые должна дать исчерпывающий ответ общественная наука, а не конструировать «ценности» и «идеалы» из головы. Это дело религии, философии, искусства, но не науки.

Все это относится и к дилетантским рассуждениям о коммунизме, при котором Шаляпин будет петь лучше. Если идея коммунизма превратилась в ширму, прикрывающую произвол властей, незаслуженные привилегии и прохиндейство всякого рода, то именно это фактическое положение вещей и надо дезавуировать, а не пытаться дискредитировать эту идею, выдавая ее за технику совершенствования вокального искусства. До такой глупости даже самый безмозглый «идеолог» коммунизма не додумался. Любая попытка уйти от фактов, прикрыться «ценностями», идеями, идеалами, по сути, есть идеологизм, какими бы прекрасными «антиидеологическими» мотивами ни руководствовался в данном случае человек. И пора перестать судить о марксизме по «Философскому словарю» и по «Краткому курсу».

Мал. Василя ФЛЬОРКА.

— Союзний договір. Яким йому бути! —

СУВЕРЕНИ, ХОДІМ ДО ФЕДЕРАЦІЇ

На мій погляд, другий варіант Союзного договору є добротною основою для вироблення підсумкового документа. Не буду наводити його позитивні моменти, зупинюся лише на деяких положеннях, до яких маю доповнення й певні зауваження.

Перше. Щодо назви оновленого, а точніше новоствореного, Союзу. Як би ми не звикли до назви нашої багатонаціональної держави «Союз Радянських Соціалістичних Республік», якою б вона для більшості населення країни (це виявив референдум) не була милозвучною, її треба негайно змінити і привести у повну відповідність із прагненням усіх народів СРСР жити в суверенних державах. Тому після підписання Союзного договору наша країна має називатися «Союз Радянських Суверенних Держав».

Я розумію, що автори проекту, залишаючи стару назву «СРСР», враховували фінансовий бік справи. Адже зміна назви держави обійдеться дорого. За моїми приблизними, далеко не повними підрахунками, тільки на те, щоб внести зміну назву «СРСД» у державну символіку на кордонах СРСР, у посольствах, державних установах, на грошах тощо треба витратити десь три-чотири мільярди карбованців (думаю, фахівці цю цифру уточнять). Але в додатку до договору можна було б зазначити, що зміна назви країни вноситься в державну символіку протягом п'яти-семи років після підписання договору в міру економічних можливостей. До того часу нехай би всі визнавали символи, документи і бланки документів, у яких міститься стара назва країни — «СРСР». У цьому ж додатку слід було б встановити конкретні строки зміни назви країни в державній символіці.

Друге. Занепокоєння викликає перша, а також майже вся друга частина п'ятої статті, де йдеться про розмежування функцій між центром і республіками та про спільні повноваження центру й республік.

Якщо підійти до переліку тільки спільних повноважень з точки зору можливої заміни керівництва країни, врахувати майбутню стабілізацію економічного й політичного життя суспільства, а також те, що захист суверенітету і територіальної цілісності СРСР і республік, керівництво всіма Збройними Силами, КДБ, оборонною промисловістю, системами зв'язку належать до виключної компетенції центру, то очевидно, що проголошуваний суверенітет республік у реальному житті може перетворитися на звичайнісіньку фікцію.

У цій статті проекту так багато спільних повноважень, що кожне з них може стати приводом для безсоромного втручання центру у внутрішні справи республік з метою зведення нанівець їх суверенних прав.

Що я пропоную? Поділити дану статтю на дві окремі. Першу з них назвати «Розмежування повноважень між Союзом РСД і учасниками договору», а другу — «Спільні повноваження Союзу і учасників договору».

З першої частини п'ятої статті я пропоную перенести до нової статті «Спільні повноваження Союзу і учасників договору» такі положення:

а) захист суверенітету, територіальної цілісності Союзу і держав, що до нього входять;

б) забезпечення державної безпеки Союзу РСД; визначення й охорона Державних кордонів Союзу РСД; зміна Державного кордону Союзу РСД за погодженням з відповідним учасником Союзного договору.

Пункт третій п'ятої статті проекту варто сформулювати так: «Організація оборони і керівництво Збройними Силами Союзу РСД в частині, що стосується стратегічної оборони, Військово-Повітряного Флоту і Військово-Морського Флоту, частиною внутрішніх, залізничних і сухопутних військ; керівництво спільно з учасниками договору прикордонними військами. Кількісний та якісний склад внутрішніх, залізничних і сухопутних військ, які безпосередньо підпорядковані керівництву Союзу РСД, дорівнює таким же родам військ, які є в республіках — суверенних державах».

При такому формулюванні половина всіх сухопутних, залізничних і внутрішніх військ, що є в межах Союзу РСД, належатиме союзним республікам. Це закладе цілком реальні, а не декларативні підвалини справжнього суверенітету всіх учасників договору і сприятиме реалізації спільного бажання народів створити таку федеративну державу, яка б мала сильний центр і сильні республіки.

Цьому сприяло б і введення до пропонованої статті Союзного договору «Спільні повноваження Союзу і учасників договору» таких доповнень:

«Керівництво органами КДБ, які підпорядковані учасникам договору в особі їх Верховних Рад, Президентові РСД і Верховній Раді РСД.

— Учасники договору наділяються правом вето на будь-які рішення і основи законодавства, що приймаються органами вищої законодавчої та виконавчої влади Союзу РСД у питаннях, які належать до спільної компетенції Союзу та учасників договору».

Вважаю, що керівництво оборонною промисловістю має бути подвійним: з центру і з республік — суверенних держав. Відрахування від прибутків цих підприємств у центр має йти знизу — у певних пропорціях до місцевих, республіканських і союзного бюджетів, а не тільки до союзного.

У Союзному договорі слід визначити механізм, з допомогою якого реалізуватиметься право суб'єктів договору на частину Союзного алмазного та валютного фондів і золотого запасу країни. У противному разі відповідна стаття договору залишиться обіцянкою-цяцянкою.

Є, звичайно, й інші зауваження та пропозиції, але їх внесуть, я думаю, юристи та інші компетентні люди.

Іван КЛАПЧЕНКО.

ХОЧЕТЕ НА КУРОРТ?

Телефонний дзвінок до редакції. Схвильований жіночий голос:

— Минулої суботи Центральне телебачення у програмі «Час» повідомило, ніби тепер у санаторіях Криму на одного відпочиваючого дають лише по 6 грамів м'яса... А дещо раніше ваша газета писала з Євпаторії — там по 13 грамів м'яса і 4 грами масла на добу... Скажіть, це не жарти! Збираюся з малою донькою на курорт... Так їхати чи не їхати!

Що відповісти?

Нещодавно журналістські справи привели мене до слов'яногірського санаторію імені Артема, який розташований у райському куточку природи на березі Сіверського Дінця. Лікуються тут переважно шахтарі Донбасу, а останнім часом і «чорнобильці». Зрозуміло, що мізерними грамами м'яса їх на ноги не поставиш.

— Як з харчами? — запитую головного лікаря санаторію Аллу Пономарьову.

— Загалом, нормально, — відповідає. — Викручуємося... Якби надіялися лише на фондове постачання, напевне б не вижили... Отож, уклали угоди з місцевими господарствами, торговельними організаціями. Наші співробітники допомагають їм, вони — нам...

Шахтарі підтвердили: добре харчують і добре лікують у цьому санаторії — одному з численних оздоровчих закладів профспілок республіки.

А які справи в інших санаторіях?

Це запитання було в центрі уваги своєрідного «круглого столу», за яким вели розмову з кореспондентом голова Української республіканської Ради по управлінню курортами профспілок Михайло Лобода, його перший заступник Едуард Колесник, інші профспілкові працівники.

— Питання «їхати чи не їхати на курорт», — каже М. Лобода, — необхідно розглядати комплексно. Справа в тому, що повсюдне утвердження ринкових відносин, підвищення оптових і роздрібних цін на продукти харчування й товари першої необхідності, на транспорт і побутові послуги боляче вдарило і по організації відпочинку. Уже з 1 липня ціни на путівки в санаторії зростуть у 4,1 раза, а в будинки відпочинку — в 4 рази. Якщо, скажімо, путівка досі коштувала 160—180 карбованців, то тепер віддай 600—700. Ціна престижніших путівок наблизиться й до 1000 карбованців.

Профспілки вживають заходів, щоб у цих умовах хоч частково відшкодовувати збитки, яких зазнають люди. Зокрема, Рада Федерації незалежних профспілок України прийняла рішення до 20 відсотків усіх наявних путівок у санаторії, пансіонати з лікуванням, на амбулаторно-курортне обслуговування та в курортні міські лікарні видавати безплатно. До 80 відсотків путівок буде з оплатою лише десятої частки їх фактичної вартості. У профспілкові пансіонати й будинки відпочинку 10 відсотків путівок має видаватися безплатно, а інші — теж переважно за десяту частку їх фактичної вартості. Зрозуміло, що одержати пільгові путівки можна лише за рішенням профспілкової організації. В усіх інших випадках — плати готівкою повну ціну.

— Щодо харчування, — зазначає Е. Колесник, — тут теж мало радощів. Особливо в оздоровчих закладах Криму. Місцеві органи влади прийняли рішення не забезпечувати своїми продовольчими ресурсами розташовані на півострові «чужі» оздоровчі заклади — союзні, республіканські та ін. А до Криму лише за путівками профспілок щомісяця приїздить понад 30 тисяч трудящих. Як же нагодувати цих людей? Отож і трапляється, що і м'яса і масла іноді припадає на добу дійсно по кілька грамів. Як не дивно, уряд республіки підтримав таке рішення кримчан, а чіткої системи постачання курортників продовольством досі як слід не відпрацьовано. Можна, зрозуміло, і тут керуватися диктатом ринку, але тоді ціна на путівки підскочить ще в кілька разів.

Може, така ситуація лише в курортній системі профспілок?

Цікавлюся: а як у санаторіях об'єднання «Укрколгоспоздоровлення», Міністерства соціального забезпечення республіки, інших відомств? Повсюди приблизно однаково. І тут путівки з 1 липня цього року подорожчають вчетверо. Наприклад, в колгоспні оздоровчі заклади вони тепер коштуватимуть від 600 до 900 карбованців. Передбачається, що значну частину їх — до 70 відсотків — надаватимуть сільським трудівникам на пільгових умовах — за 60 — 90 карбованців, решта ціни оплачуватиметься за рахунок Центрального фонду страхування колгоспників. Міністерство соціального забезпечення УРСР і в цих умовах сподівається інвалідам і ветеранам Великої Вітчизняної війни, а також прирівняним до них пенсіонерам надавати путівки безплатно. Зокрема, у власні санаторії — алуштинський «Ветеран», київський «Перемога» та інші.

Кажу «сподівається», бо ситуація з кожним днем ускладнюється. Місцеві органи влади у курортних регіонах кинулися так обкладати різними податками оздоровчі заклади, що багатьом з них важко буде й вижити. Зокрема, в Криму встановлено драконівські ціни на оренду землі. У районі великої Алушти, наприклад, вимагають платити за кожен гектар 237 тисяч карбованців. У Євпаторії — 187 тисяч.

— Уявіть собі таку картину, каже завідуюча фінансово-економічним відділом «Укрколгоспоздоровлення» Ніна Борисенко, — наш алуштинський санаторій «Золотий колос» за три гектари території, на якій він розташований, має платити понад 700 тисяч карбованців щороку, а його річний прибуток становить лише 200 тисяч карбованців. Де взяти ще півмільйона? «Не заплатите, — страхають місцеві керівники, — конфіскуємо!». Доведеться або різко підвищити ціни на путівки, або визнати себе банкрутами...

Ось ще приклад.

Власті Кримської АРСР зажадали від об'єднання піонерських таборів санаторного типу «Юний ленінець» сплатити земельну оренду в розмірі 45 мільйонів карбованців. А всі основні фонди об'єднання оцінюються лише в 42 мільйони карбованців. Виходить, продайся з молотка та ще й у боргу залишишся. А тут же мають оздоровлюватися діти, вражені чорнобильським лихом!

Так діють не лише кримчани. Генічеська Рада народних депутатів Херсонської області рішенням № 77 від 2 квітня ц. р. зобов'язала всі піонерські табори сплатити по 7 тисяч карбованців «...на опилення повітря від комарів». Гарантії, що комарі не заїдять піонерів, ніхто не дає, а гроші деруть.

Любомська районна Рада народних депутатів прийняла рішення брати з кожного відпочиваючого в місцевій курортній зоні щодня по карбованцю «на утримання лісопарку». Тобто, купив путівку, то доплати до неї ще 24 карбованці. Одне слово, не місцеве самоуправління, а місцеве самоуправство!»

Керівники оздоровчих закладів і об'єднань, з якими довелося зустрітися, вели мову про перспективу, завтрашній день курортів республіки. Одні вважають, що необхідно взяти всі санаторії, пансіонати, будинки відпочинку в одні руки, під начало Державного Комітету при Кабінеті міністрів УРСР. Інші пропонують передати всі оздоровчі заклади профспілкам. Треті говорять про можливу їх приватизацію. Багато є невирішених питань, так би мовити, місцевого значення. Скажімо, фахівці-медики твердять, що найкраща в республіці природна курортна зона для оздоровлення дітей — це район Скадовська. Але поруч — рисові поля, які в результаті хімічної обробки рисових чеків неймовірно забруднюють цю зону. І нікому вирішити: що дорожче — рис чи наші діти. В уже згадуваному санаторії імені Артема, що на Сіверському Дінці, інша проблема. Розташований він на території Слов'яногірського історико-архітектурного заповідника, де колись діяв Святогорський монастир. Тепер служителі культу збирають підписи віруючих під вимогою, щоб виселити звідси оздоровчий заклад. Але ж це немилосердно, як кажуть, не по-божому. Бо немає більше такого сприятливого місця на Донеччині, де б понад 8700 трудящих, переважно шахтарів і учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, мали змогу щороку проходити профілактику й лікувати тяжкі специфічні недуги. Дуже тяжко сьогодні для всіх оздоровчих закладів придбати не лише харчові продукти, а й ліки, посуд, білизну, інші вкрай потрібні речі.

Думаю, що розв'язувати всі ці проблеми було б легше, якби в республіці був чітко визначений сучасний статус курортної зони. Це — справа законодавців. Бо курорт — не привілей окремих, обдарованих природою регіонів, а власність всього нашого народу.

Кілька слів про теперішню екологічну ситуацію на курортах республіки. Вона неоднозначна, стверджує заступник головного державного санітарного лікаря УРСР Мирослав Мухарський. На Чорноморському узбережжі чисті пляжі в районах Феодосії й Судака, у приморських районах Миколаївської області. Нормально на пляжах донецького Приазов'я, зокрема і в межах Маріуполя. У Криму, в районі Алупки, закрито 9 пляжів, серед них і міський у Сімеїзі, а також у санаторіях АН УРСР, «Криворізький гірник», «Кастрополь». Не працюють пляжі в Ореанді, Саках та інших місцях. Головна причина — інтенсивне скидання в море неочищених витоків міської каналізації. З цієї ж причини закрито 5 пляжів у Одесі, усі пляжі Білгород-Дністровського лиману. Отака непривабна картина.

Так їхати чи не їхати на курорт?

Хай кожен вирішує сам з урахуванням нової ціни путівок і квитків на транспорт у обидва кінці, можливостей ходити на курортний ринок... Одна моя добра знайома сказала з цього приводу:

— Скажено все дорого, а хочеться!

Володимир ЧЕРКАС.

Нуль уваги

КВАРТИРА Є, А ЖИТИ НІДЕ

Візьмемо для прикладу сім'ю Бориса Котовського. Пройшов війну, відслужив два десятки років в армії, стільки ж віддав кіностудії імені О. Довженка.

Отримали Котовські трикімнатну квартиру по вулиці Довженка, 4а, і зажили по-людськи. По кімнаті віддали двом дочкам, у третій — самі. Та прокинулись одного весняного ранку, а доньчина кімната у воді, стіни в патьоках, штукатурка ось-ось впаде... Звичайно, і до цього тут не все було гаразд, особливо взимку. Кімната наріжна, холодна, температура вище десяти градусів не піднімається, зранку стіни в інеї... Та такого ще не бачили.

Голова правління житлово-будівельного кооперативу «Екран-3» А. Аболін замість того, щоб скласти акт, відрубав: «Звідки я знаю, може, ви спеціально стіну водою поливали?» Ремонтом тепер займайтеся самі, квартиру ж виплатили...» От і почалася з того дня біганина. Від ЖБК до рай- та міськвиконкому, звідти — назад додому і знову в ЖБК. Довго добивалися експертизи. Наприкінці 1989 року прийшов експерт — інженер Київського міськвиконкому І. Цапро. Все оглянув. Мабуть, не хотілося йому брати на себе зайвий клопіт, бо написав у висновку, що в квартирі на момент обстеження вогкості немає, стан її задовільний. Вогкість, інколи, мовляв, від промерзання через нестачу теплотехнічних якостей. Для поліпшення стану необхідно зсередини обкласти кімнату плитами піно-, газо- чи перлибетону товщиною 50 міліметрів і заштукатурити.

Показали Котовські цього папірця комендантові будинку і голові правління кооперативу, а ті руками розводять: «Де взяти це піно- чи газо-?». Пообіцяли обкласти кімнату із зовнішнього боку цеглою, та так два роки і обкладають... Старша дочка, інвалід третьої групи, переселяється на зиму-весну в кімнату батьків, у молодшої народився син, якого також у холоді не залишиш. Місця немає. Часу нема... Є лише клопоти. Збирали все життя Котовські бібліотеку. Тепер грибком усі книги поросли, цвітуть. Кімната служить тільки для «прийому» численних комісій. Прийдуть, подивляться, підуть. Результату ж ніякого. На чергову заяву в міськвиконком, кіностудію чи ЖБК приходить чергова відписка.

Нічим бюрократа не «проб'єш». Грубо кажучи, «начхали» на всіх і комендант будинку Ольга Никитенко, і новий голова правління «Екрану-3» Ліна Акаловська. Живіть, як хочете, крутіться, як знаєте. Ніхто вам не допоможе...

Залишилися інвалід війни, його дружина, дві доньки й онук біля розбитих ночов. Нічого їм «не світить». Туляться в одній кімнаті, щоб тепліше було. Ремонт ніхто не береться робити, бо стіна волога. Хто починає жити, хто завершує життя — умови однакові.

Дивно, що війна цих заяв і відписок не набридла нікому, крім Котовських. Невже ніхто так і не визначить, на чиєму балансі стоїть цей злощасний будинок, хто відповідає за його стан? Мені у всякому разі відповіді знайти не вдалося. Може, через газету пощастить?

Андрій БОЄЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України». Київ.

РАДІАЦІЯ ДЛЯ СЕМИ МІЛЬЙОНІВ

Не одному із засідань Комісії Верховної Ради з питань чорнобильської катастрофи йшлося про хід обстеження Києва на ступінь радіоактивного забруднення та про організацію радіоекологічного моніторингу території України.

Сім мільйонів мешканців України, повідомив начальник геологічного управління «Укргеологія» М. Гавриленко, постійно перебувають під впливом підвищеного рівня радіації. Як народний депутат УРСР від Свердловського виборчого округу Луганської області Микола Мефодійович володіє певною інформацією по Свердловську і провів паралелі з Києвом. Скажімо, в його рідному місті зафіксовано перевищення гранично допустимих норм концентрації по чотирьох металах: ртуті, свинцю, міді та алюмінію, з чим пов'язано зростання кількості серцево-судинних захворювань та захворювань органів дихання. У Києві ж, підкреслив начальник центральної лабораторії ВО «Укргеологія», доктор геолого-мінералогічних наук Ю. Бєляєв, виявлено 59 канцерогенних речовин. Причому контроль здійснюється лише по восьми. Тобто висновок напрошується такий, як зробив його Ю. Бєляєв! якщо нинішнього року не вдасться кардинально змінити ситуацію, то протягом двох наступних доведеться переселяти людей із столиці України. Висновок жахливий, але правдивий.

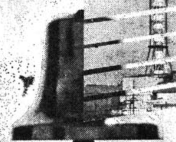
Хоча у місті й завершено роботи щодо обстеження на забруднення по цезію і отримано, на думку головного геолога експедиції № 60 ВО «Кіровгеологія» В. Крюченка, достовірні дані, спочивати, як мовиться, на лаврах рано. Адже через відсутність необхідної апаратури неможливо провести обстеження щодо забруднень по стронцію та плутонію.

До того ж, я на це не звертаю особливу увагу, повністю не вивчено ситуацію по радону. Слід також урахувати: сьогодні наука не береться стверджувати, що на всіх пляжах міста немає радіоактивних та інших забруднень. Ситуація ускладнюється й тим, що, як підкреслив народний депутат СРСР академік В. Романенко, є небезпека забруднення радіонуклідами поверхневих вод басейну Дніпра, а Київське водосховище перетворилося на радіонуклідний відстійник.

Усі ці факти і припущення вчених дають зрозуміти, що на кожному кроці на киян чатує біда. А тому народні депутати В. Яворівський, А. Єршов, П. Мисник, В. Яценко та інші підтримали пропозицію про надання Києву статусу території, що постраждала від чорнобильської катастрофи.

Нині слід терміново розпочинати роботи щодо паспортизації столиці республіки, а також Житомира, Чернігова, інших міст і сіл України, аби вже найближчими роками мати екологічний паспорт України. Для цього необхідно переглянути програму обстеження території республіки нинішнього року і раціонально розподілити фінансування. Стратегію моніторингу мають розробляти АН УРСР разом з урядовими органами, що відповідають за охорону навколишнього середовища. А для отримання об'єктивної інформації координувати всі роботи повинно геологічне управління «Укргеологія», підпорядковане виключно республіканським органам.

Іван ВАЛЕНЯ,
заступник голови Комісії Верховної Ради УРСР з питань чорнобильської катастрофи.

Після аварії на ЧАЕС з 30-кілометрової зони було евакуйовано понад 100 тисяч чоловік корінних жителів, а повернулося назад самовільно близько 1200 чоловік. Ці дві бабусі живуть нині у селі Паришів...

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Відлуння події

Чорнобиль почався у 82-му

Ще раз підтвердилася стара істина: немає нічого таємного, що б не стало явним. На одному з чергових засідань Верховної Ради УРСР голова Комісії з питань чорнобильської катастрофи В. Яворівський згадав про приховану від громадськості аварію на ЧАЕС у 1982 році. «За масштабами,— сказав він,— її не можна порівнювати з трагедією 1986 року, але вихід «активності» за межі проммайданчика був великим». У зв'язку з цим повідомленням я попросив Володимира Олександровича відповісти на кілька запитань.

— Яку саме аварію ви мали на увазі, виступаючи на сесії, і що тоді сталося на станції?

— На першому енергоблоці після планового ремонту запускали реактор. На самому початку робіт, майже на нульовій потужності, під час регулювання витрат води у один з технологічних каналів помилково перетнули подачу охолодження. А в цих каналах стоять уранові зборки, які виділяють тепло, тож без води можуть розігрітися до двох і більше тисяч градусів. Так і сталося. Стінка каналу зруйнувалася, паливо вчавилося у графітову кладку й через систему очищення газу радіоактивні елементи вийшли в атмосферу.

— Скільки часу тривала аварія?

— Вся біда в тому, що у штатну систему керування блоком проектувальники з самого початку заклали недосконалу й ненадійну схему контролю за цілісністю технологічних каналів. До речі, це ще один вагомий конструктивний недолік такого типу реакторів. Упродовж кількох десятків хвилин персонал не знав, що сталося й на якому каналі, отже, не зміг своєчасно здійснити запобіжні заходи. Не дай Боже, трапиться сьогодні таке — все повториться, як по нотах.

— Скільки ж радіоактивних речовин було викинуто в простір і яких, наскільки велику площу вони забруднили?

— Про характер викидів ви можете судити по аварії 1986 року. А от про інше говорити поки що передчасно, хоча й можна було б. Справа в тім, що в лютому цього року на станції побували Голова Ради Міністрів УРСР В. Фокін, його заступник В. Гладуш, заступник міністра Мінатоменергопрому СРСР Е. Поздишев, міністр охорони здоров'я УРСР Ю. Спіженко та інші керівники. Зайшла мова й про аварію 1982 року. Було доручено розслідувати все до дрібниць, а потім обнародувати результати. Якщо ви пам'ятаєте, на сесії я не випадково згадав, що в залі сидять ті, хто замовчував аварію. Їхні прізвища також поки розкривати не слід. Почекаймо офіційної інформації.

— Володимире Олександровичу, не так давно Генеральний прокурор СРСР М. Трубін порушив кримінальну справу по фактах злочинного приховування подій 1986 року на Чорнобильській АЕС, запізнілого вжиття заходів, непродуманих рішень, що спричинили людські жертви та колосальні матеріальні збитки. Чи бачите ви зв'язок між двома аваріями і чи допоможе з'ясування подій 1982 року встановленню повної картини чорнобильської трагедії?

— Безперечно. І зв'язок тут прямий. У багні застою головним було не псувати видимість благоденства тривожними повідомленнями. Замовчувалося все: від випадків на шляхах до псування космічної техніки. Про пожежі на Білоярській АЕС у 1978 році, на Вірменській у 1982 та Запорізькій у 1984 роках ми дізналися тільки недавно. Чиновники берегли таємниці, але занепокоєні вони були аж ніяк не престижем Батьківщини, а лише збереженням своїх теплих місць, своєї ситості. Виробилася ціла система приховування фактів, яка іноді діє до цього часу. Адже якби громадськість знала про ті пожежі, якби ми знали про недосконалу конструкцію реактора й першу аварію на ЧАЕС, можливо і вдалося б уникнути планетарної біди через чотири роки. Бікфордів шнур до четвертого реактора Чорнобильської атомної закладався ще в 1982 році. Тепер у цьому сумнівів немає.

Розмову вів
Георгій ДОЛЖЕНКО.

ХТО ДОПОМОЖЕ КІРОВОГРАДУ?

Взятися за перо мене змусив один факт. Нещодавно, виступаючи на засіданні Кіровоградського облвиконкому, начальник обласного відділу охорони здоров'я Ю. Кисельов назвав забезпечення і оснащення медичних закладів Кіровоградщини гіршим, ніж у кам'яному віці, і він — має рацію. Але якщо глянути на забезпеченість ліжкомісцями, то картина вимальовується цілком пристойна. А коли заміряти ту площу, котра відводиться під одне ліжко? У Кіровоградській області це три квадратних метри, а норма — сім. А в дитячих лікувальних закладах — ще менше, тому матері сплять навіть на підлозі.

Які ж перспективи? На 1993 рік планується початок будівництва обласної дитячої інфекційної лікарні, а завершення його буде, мабуть, лише в наступному століття. Планується і спорудження нового пологового будинку. А сьогодні пологове відділення в таких умовах, що йому може позаздрити хіба що тільки кіровоградська тюрма.

У моєму житті склалося так, що нині я представляю інтереси чорнобильців Кіровоградщини. Тих, хто збирав лопатами радіоактивний графіт та уламки реактора. А коли ми повернулися додому, то лікуватися довелося в архаїчних умовах: в обласному центрі лише один апарат «УЗІ», немає комп'ютерних електрокардіографа та томографа. Та що там казати. Аби придбати апарат «Урат-ІІ» для урологічного відділення обласної лікарні, довелося всім миром, тобто всією областю працювати на суботнику.

А як же тоді лікувати моїх друзів-чорнобильців, коли вже сьогодні черга на лікування у Всесоюзному науковому центрі радіаційної медицини сягає аж 1996 року, а в Дніпропетровському міжвідомчому центрі — 1992 року. Тому я прошу міністра охорони здоров'я України Ю. Спіженка дати кожному бодай якусь гарантію, що доживемо до того часу!

Я звертаюся до Прем'єр-міністра Фокіна, лідерів громадських організацій Юрія Бедзика, Володимира Шовкошитного і Юрія Андреєва допомогти коштами для спорудження медзакладів Кіровоградщини. Я звертаюся до вельмишановного товариша Яворівського з проханням допомогти шприцами і комп'ютерним обладнанням медзакладам Кіровоградщини. Зокрема, Кіровоградській обласній лікарні. Наша біда стала важчою ще й тому, що дефіцит бюджету Кіровограда після «павловських» маніпуляцій зріс з 12 до 40 мільйонів карбованців. І від цього в першу чергу страждають охорона здоров'я, соціальне забезпечення, освіта й культура. Ми робимо все можливе, щоб їм допомогти, однак сил наших замало. З нашої області вже стільки років вивозять хліб, вугілля, уран, графіт... А тепер, мабуть, настав час і віддавати борги...

Сергій КОЛЕСНИКОВ,
голова правління Кіровоградської регіональної організації Союз «Чорнобиль», депутат Кіровоградської міської Ради.

ЦЕНТРОВІ ВИДНІШЕ

У «Голосі України» (№ 25 від 21 березня) була надрукована замітка під назвою «Чому центр під Москвою?», автор якої Едуард Рілінг з Дніпропетровська турбується з приводу розташування центру медичної реабілітації потерпілих від чорнобильської катастрофи під Москвою. Він вважає, що такий центр повинен будуватися недалеко від місця лиха. Та, коли добре подумати, виникає сумнів щодо його висновків.

Значна частина України — в стані забруднення радіацією. Республіка нашпигована атомними станціями. Хто може дати повну гарантію, що в майбутньому вони не перетворяться на реальну небезпеку для людей?

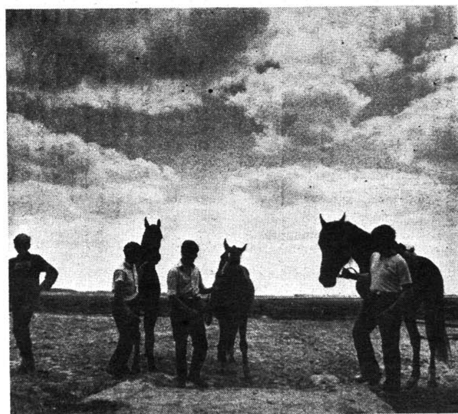
А під Москвою зовсім інша справа. Недавно, як повідомила преса, Московська міська Рада народних депутатів прийняла рішення про демонтаж існуючих атомних реакторів поблизу Москви. Ось там і можна сподіватися на майбутнє без радіації.

Отож виходить, що-таки центрові видніше, де й що розташовувати, а де й що ліквідовувати.

Дмитро БУБІСЬ.

Прилбичі
Львівської області.

І КІНЬ У ЧИСТІМ ПОЛІ...

(Закінчення. Початок на 1-й, 9-й стор.).

Оці землі, діставши згоду районної та селищної Рад народних депутатів, спортсменам передав радгосп «Авангард», де директором Юрій Старков. А ще це господарство виділило кінноспортивній школі конюшню, придбало п'ятнадцять коней. І від того часу більше сотні калитянських дітей і дню-ють, і ночують біля своїх чотириногих друзів.

А запалив калитян ідеєю створення школи Тофік Ромазанов, який разом із дружиною Тетяною тренує місцевих юних вершників. Родом він із Дагестану, а сам — азербайджанець. Але добре вже вивчив українську. І нашу землю вважає рідною. Навчався в Харкові, в зооветеринарному інституті. Коли закінчив вуз, молодий ветеринарний лікар дістав направлення на роботу на Сумщину, де й відпрацював потрібні три роки. Потім переїхали ближче до дружининої сестри, яка працює на Київській птахофабриці.

— Я виріс у горах,— розповідає Ромазанов,— де кінь особливо цінується. Змалечку навчився їздити верхи. А в інституті захопився кінним спортом.

Тофік певний час працював в «Авангарді» ветеринаром. І, як фахівець, дістав дуже високу оцінку. Але керівництво господарства пішло на певні жертви, дозволивши Ромазанову перекваліфікацію. Адже діти, їхня зайнятість — справа чи не найсерйозніша.

При школі тепер працює й мале підприємство, яке очолює Андрій Колоколуша. Найближчим часом воно збирається налагодити випуск будматеріалів. Благо все для цього в Калиті є: і глина, і пісок у достатній кількості. Зароблені гроші підуть на утримання спортшколи.

Було б неправильним, якби ми не згадали й про свинарний радгосп, комбікормовий завод та відділення «Сільгосптехніки». Вони скооперувалися з відомим уже радгоспом «Авангард» і допомагають школі кіннотників, виділяють кошти на придбання коней, на зарплату тренерам, поставляють корми для тварин. Утім, потрібні ще більші витрати. Тому той же Віктор Соколик, Андрій Колоколуша, Тофік Ромазанов вважають, що кошти треба самим заробляти. Тоді школа процвітатиме.

Вони разом об'їздили майже всі подібні заклади на Україні. Найбільше їм сподобалася кінноспортивна школа в Києві, на Оболоні. Там все створено для нормальної тренувальної роботи. Можна змагатися, працювати, навіть узимку, бо є критий манеж.

— Маємо проект будівництва,— ділиться Віктор Соколик. — Із його початком не зволікатимемо. Але без допомоги спонсорів нам не обійтись. Гадаю, що знайдуться організації на Україні, а може й за кордоном, які забажають стати нашими компаньйонами. Слово честі, справа ця варта свічок. Природа тут чарівна, місцевість, виділена для школи, знаходиться поряд із сучасною автострадою. Отож, хто наважиться на співробітництво, нехай звертається до нас за адресою: 255020, Київська обл., м. Бровари, вул. 50-річчя ВЛКСМ, 2, райрада ДСТ «Колос», телефон 52-327.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Київська область.

Фото **Миколи БОЧКА.**

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК
заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
Заступник головного редактора Олександр Білик.
Чергові редактори — Володимир Краснодемський, Анатолій Краслянський.
Автор макета, змінний секретар — Леонід Підлужний.
Випусковий — Леонід Клюско.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачин.
Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Віктор Процун, Наталія Позняк.
* * *
Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Індекс 60955.
Тираж 166.300.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.
Зам. 03151231